

Karlstad Business School

Handelshögskolan vid Karlstads universitet

Amanda Karlsson & Emma Gillberg

SNABBLÅN

- en genväg till snabba cash eller en enkelbiljett till skuldsättning?

Payday loan

- a shortcut to fast cash or a single ticket to debt?

Rättsvetenskap C-uppsats

Termin: VT 2016
Handledare: Leif Lönnqvist

Sammanfattning

Den snabba utvecklingen på Sveriges kreditmarknad har under årens lopp frambringat nya kreditformer varav snabblån är en av dem. Antalet aktörer inom snabblånebranschen ökar kontinuerligt och lånen erbjuds till höga räntor. Vid en jämförelse av räntor för olika lån och kreditgivare blev ränteskillnaden tydlig dem emellan. Storbanken Swedbank erbjuder privatlån till en årlig ränta från 3,68-13 %, medan snabblåneföretaget Ferratums effektiva ränta ligger från 172-480 %. Snabblånen har varit omdebatterade ända sedan de infördes i Sverige år 2006, detta på grund av de problem som dessa orsakat. Lånevillkor med höga räntor och korta återbetalningstider som snabblånen ofta innebär, medför en risk för kredittagaren att bli skuldsatt, genom att denne ingår ett snabblåneavtal men sedan inte förmår att återbetala skulden.

Kronofogdens halvårsmätningar över antalet till dem inkomna ärenden, gällande obetalda snabblån var 29 134 stycken år 2014. Konsekvenser som ökad överskuldssättning och fler betalningsanmärkningar hos konsumenterna till följd av snabblånen tillkomst, har medfört en del lagändringar inom området. Syftet med uppsatsen är att utreda och belysa kvarstående problematik efter de lagändringar som skett sedan snabblånets inträde på kreditmarknaden. Därtill är syftet även att få kunskap om vilka konsumenter som tar snabblån, varför de gör det, samt vad följderna kan bli därav.

Flera lagändringar har skett i konsumentkreditlagen (2010:1846) sedan snabblånets inträde på marknaden i syfte att stärka konsumentskyddet på kreditmarknaden. I konsumentkreditlagen finns det idag bland annat bestämmelser om att kreditprövningar ska genomföras men kraven är otydliga och det är ofta förekommande att kreditgivarna brister i sin kreditprövning vid snabblån. Bristande kreditprövningar bidrar liksom snabblån som sådant till att kredittagaren löper större risk att överskuld sättas då lånet beviljas trots att det inte borde det. Statistik som förts under årens lopp avseende snabblån visar på att personer som tar snabblån är låginkomsttagare med låg kreditvärdighet och många gånger finns inga andra utvägar att få en kredit än att vända sig till kreditgivare med dyra snabblån. Därav vänder sig tillsynes en del av kreditgivarna på snabblåne marknaden till personer som redan har en ostadig ekonomi vilket vittnar om oseriösa företag inom branschen.

Snabblåneföretagens marknadsföring av krediter förekommer därtill ofta lockande och aggressiv vilket enligt marknadsföringslagen är otillbörligt. Sedan juli 2016 kan konsumentverket stoppa kreditgivare direkt som missköter sin marknadsföring. Ytterligare en förändring sedan snabblånen tillkomst är införandet av lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter(LVK), som lagstodgades år 2014 för att stärka säkerheten för konsumenter vid konsumentkrediter. Vidare sköts tillsynen över kreditgivare av snabblån både av Konsumentverket och Finansinspektionen sedan dess.

En väg till att minska överskuldssättningen kan vara genom de lagförslag som tagits fram i SOU 2016:68 vilka har till syfte att ytterligare stärka konsumentskyddet på kreditmarknaden. Om förslagen antas förväntas de träda i kraft i juli 2018.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1 Problembakgrund.....	1
1.2 Syfte.....	2
1.3 Frågeställningar och avgränsningar.....	2
1.4 Metod och material.....	2
1.5 Disposition.....	4
2. Snabblån - olika begrepp.....	5
2.1 Definitionen av snabblån.....	5
2.2 Kredittagare och kreditgivare.....	5
2.3 Effektiv ränta.....	5
2.4 Betalningsföreläggande och betalningsanmärkning.....	6
2.5 Överskuldssatt.....	6
3. Konsumentskyddet.....	7
3.1 Marknadsföring av krediter.....	7
3.1.1 God kreditgivningssed vid marknadsföring.....	8
3.1.2 Praxis.....	8
3.2 Förhandsinformation vid kreditgivning.....	9
3.3 Kreditprövning.....	9
3.4 Ångerrätt.....	9
3.5 Om företaget inte följer lagen.....	10
3.6 Kontroll av finansmarknaden.....	10
3.7 Tuffare krav på snabblåneföretag.....	10
4. Kreditgivares förpliktelser och ansvar.....	11
4.1 Branschföreträdande förening.....	11
4.2 Långivningsprocess.....	12
4.3 Kreditprövning.....	12
4.3.1 Praxis.....	13
4.4 Tillsyn.....	15
4.5 Sanktioner.....	15
5. Rapporter och undersökningar gällande snabblån.....	17
5.1 Snabblånskonsumenter.....	17
5.2 Följder av snabblån.....	18

5.3 Enkätundersökning; ”En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter”	18
5.3.1 Resultat	19
5.4 Snabblån över tid	19
5.5 Jämförelse av konsumentkrediter	19
6. Aktuella förslag till lagändringar och andra åtgärder	21
7. Analys	23
7.1 Vilka konsumenter tar snabblån och varför?	23
7.1.1 Snabblån kontra privatlån.....	23
7.1.2 Bidragande orsaker till att snabblån tas	24
7.2 Vilka konsekvenser kan bli följden av snabblån?	25
7.2.1 Konsekvenser för individen	25
7.2.2 Konsekvenser för samhället	26
7.3 Är bestämmelsen om kreditprövning tydlig samt hur efterlevs den?	26
7.4 Är lagstiftningen vad gäller snabblån effektiv?	28
7.4.1 Vad som fungerar effektivt	28
7.4.2 Vad som är fortsatt bristfälligt och förslag till förbättringar	29
7.4.2.2 Oseriösa företag	31
7.4.2.3 Snabblånebranschen utifrån kreditgivarnas perspektiv	32
8. Slutsats	34
8.1 Samband mellan snabblån och överskudsättning	35
8.2 De lege ferenda	35
9. Avslutande reflektioner	38
Källförteckning	40

Förkortningslista

AvtL - Lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område

BrB - Brottsbalk (1962:700)

EG – Europeiska gemenskapen (Europeiska unionen)

EU – Europeiska unionen

KkrL – Konsumentkreditlag (2010:1846)

LVK - Lag (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter

MFL – Marknadsföringslag (2008:486)

Prop. – Proposition

SOU – Statens offentliga utredningar

1. Inledning

1.1 Problembakgrund

Kreditbeteendet i samhället har ändrats till följd av snabblånen tillkomst. Det kunde tidigare vara komplicerat och innebära en omfattande process att beviljas en kredit. Idag ser det dock annorlunda ut, krediterbjudanden finns i stort sett överallt, såväl i brevlådan som på internet och ett lån behöver inte vara mer än ett tryck på en skrivbordstangent bort.¹

Snabb lån är en beteckning som används i vardagligt tal och avser lån som utgörs av mindre summor som snabbt kan erhållas samt återbetalas inom en kortare tid. I övrigt karaktäriseras snabblånen av höga räntor och avgifter. Låneansökan görs genom sms eller via internet.²

Det var först år 2006 som snabblånen gjorde inträde på den svenska kreditmarknaden. Den nya låneformen gav större möjligheter att ta lån som avsåg mindre summor, då det främsta alternativet dessförinnan var betal- eller kreditkort.³

Lagstiftningen hängde inte med i den snabba takt som kreditmarknaden utvecklades och följden blev att kreditgivare enligt den dåvarande konsumentkreditlagen bland annat inte var skyldiga att göra en kreditprövning före beviljande av snabb lån. Ytterligare ett problem var att även om lagstiftaren uppställde ett tydligare krav avseende kreditprövning, skulle även sanktionerna för underlåtande att utföra en sådan också behöva ses över då dessa kunde uppfattas tandlösa.⁴

Snabb lånets inträde innebar dels en positiv utveckling där konsumenters möjligheter att ta snabba lån avseende mindre belopp introducerades, men också en negativ och problematisk utveckling där villkoren bakom lånen ofta var ofördelaktiga för konsumenten. Den nya möjligheten till snabba krediter har också medfört en ökad risk för förhastade och ogenomtänkta låneansökningar.⁵

De svenska hushållen blir i allt högre grad skuldsatta och får samtidigt svårare att lösa sina skulder. Detta beror delvis på lån avseende köp av bostad, men även lån utan säkerhet är en bidragande orsak.⁶ Snabb lån är en kredit som i regel inte kräver att säkerhet ställs.⁷

Kronofogden har tidigare gjort halvårsmätningar över antalet till dem inkomna ärenden som rör obetalda snabb lån, varpå resultatet år 2014 var 29 134 stycken och det högsta ditintills uppmätta antalet.⁸ Då antalet aktörer på marknaden för snabb lån ökade, beslutade Kronofogden att inte längre göra halvårssammanställningar efterkommande år. Myndigheten uppgav att det på grund av utvecklingen blivit alltför komplicerat att avgöra vilka aktörer som skulle medräknas i rapporterna och var avgränsningen skulle göras.⁹

Det har sedan snabb lånets inträde på marknaden skett flera lagändringar för att begränsa risken att krediter lämnas alltför lättvindigt och därigenom skydda konsumenten. Problemen som kvarstår handlar främst om hur krediterna framställs för konsumenten och brister vid kreditprövningen.¹⁰

---

¹ Sveriges konsumenter, Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabb lån, 2009, s. 5.

² Nationalencyklopedin, SMS-lån, 2017.

³ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 4.

⁴ Sveriges konsumenter, Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabb lån, 2009, s. 7.

⁵ Prop. 2013/14:34 s. 7.

⁶ Sveriges konsumenter, Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabb lån, 2009, s. 7.

⁷ Sveriges konsumenter, Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabb lån, 2009, s. 22.

⁸ Kronofogdemyndigheten, Obetalda snabb lån, halvårsrapport 1:2014, s. 3.

⁹ Kronofogdemyndigheten, Snabb lån.

¹⁰ 2016/17:CU12 s. 69.

1.2 Syfte

Syftet med vårt arbete är att utreda och belysa eventuell problematik som kvarstår efter de lagändringar som skett sedan snabblånets inträde på den svenska kreditmarknaden, men även lyfta fram de ändringar som gjorts och vad dessa fått för effekter. Vi kommer således granska huruvida den nuvarande regleringen är tillräcklig eller om det krävs ytterligare lagstiftning alternativt ändringar i densamma. Vilka lagändringar kan vara aktuella för att säkerställa en effektiv reglering som också är rättssäker?

Därtill vill vi få klarhet i vilka konsumenter som tar snabblån och vad följderna kan bli därav. Vidare är målet att få kunskap om varför en konsument väljer att ta ett snabblån.

1.3 Frågeställningar och avgränsningar

För att uppnå vårt syfte och få klarhet i hur rättsläget ser ut har vi valt att ställa upp följande frågeställningar:

- Vilka konsumenter tar snabblån och varför?
- Vilka konsekvenser kan bli följden av snabblån?
- Är bestämmelsen om kreditprövning tydlig samt hur efterlevs den?
- Är lagstiftningen vad gäller snabblån effektiv?

Vi kommer under vårt uppsatsskrivande utgå från ovan nämnda frågeställningar. Vidare har vi valt att använda snabblån som ett samlingsbegrepp för samtliga krediter på snabblåne marknaden. Därtill har vi beslutat att avgränsa oss till att endast undersöka snabblån där återbetalningstiden avser maximalt ett år och där beloppet för ett lån uppgår till högst 50 000 kr. I övrigt kommer vi förhålla oss till dels snabblån som tas genom sms men också där ansökan görs på internet. Vi kommer främst undersöka rätten ur låntagarens perspektiv, då den lagstiftning som finns på området framförallt syftar till att skydda denne. Vi kommer dock belysa kredittagarens roll i sammanhanget för att få en helhetsbild.

Vidare kommer privatlån som erbjuds hos de stora bankerna att nämnas, dock bara i syfte att jämföra eventuella skillnader mellan låneformerna vad gäller lånens ändamål och konstruktion.

Vi har valt att avgränsa oss till att endast undersöka hur den svenska rätten ser på snabblån och det EU-rättsliga konsumentkreditdirektivet¹¹ kommer endast tas upp i avsikt att klargöra vad lagstiftaren har att förhålla sig till. Vi har valt att inte ta hänsyn till eller utreda hur fördelningen mellan män och kvinnor ser ut inom gruppen kredittagare som tar snabblån. Vi har däremot beslutat att lyfta in såväl konsumenternas som kreditgivarnas perspektiv för att uppvisa eventuella intressekonflikter.

Därtill kommer den effektiva räntan tas upp i syfte att ge läsaren en förståelse för snabblåne marknaden och dess funktion.

Den praxis som förekommer på området är begränsad och därav har vi valt att ha med domar även från de lägre instanserna.

1.4 Metod och material

I vårt arbete använder vi den rättsdogmatiska metoden som ingångsmetod. Denna metod innebär att vid en juridisk argumentation ska lagar, föreskrifter och stadigvarande sedvanerättsliga regler tas i beaktande. Vidare bör prejudikat och förarbeten vägas in i argumentationen. Därtill får även hänsyn tas till institutionella rekommendationer, domar och

---

¹¹ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG.

myndighetsbeslut som inte utgör prejudikat, material som har anknytning till lagstiftning eller rättspraxis, doktrin samt utländsk rätt.¹²

Rättsdogmatiken framställer de rättsregler som är gällande för olika områden samt strukturen för områdena. Rättsdogmatiken utvecklar ståndpunkter kring hur rätten bör vara, vilka dels rättfärdigar men också anmärker och bedömer delar av gällande rätt.¹³

I uppsatsen följer vi den ovan nämnda hierarkiska ordningen med källor som ska, bör och får följas. Vi utgår således i första hand ifrån lagtext och föreskrifter, därpå använder vi prejudikat och förarbeten. Vidare använder vi institutionella rekommendationer i egenskap av exempelvis Konsumentverkets riktlinjer, domar och myndighetsbeslut som inte utgör prejudikat, material som har anknytning till rättspraxis eller lagstiftning såsom lagförslag samt doktrin. Den rättsdogmatiska metoden lämpar sig väl för vårt arbete då rättsdogmatiken har som huvudsaklig uppgift att dels tolka, men också systematisera, gällande rätt, vilket för oss är nödvändigt för att sedan kunna besvara de frågeställningar vi ställer upp och därigenom uppfylla vårt syfte.¹⁴ Vi anser att rättsdogmatiken är den metod som lämpar sig bäst när det kommer till att fastställa gällande rätt då det är en traditionell juridisk metod för att fastställa ett rättsläge.¹⁵ Därtill vill vi göra rättspolitiska ställningstaganden.

Inom det område vi undersöker, det vill säga regleringen för snabbblån, är lagstiftningen förhållandevis ny, vilket kan vara en förklaring till att existerande prejudikat på området är begränsade. Detta menar vi föranleder att källor såsom myndighetspublikationer och rapporter också blir viktiga att ta hänsyn till.

Då rättsdogmatiken förutsätter att rättsreglerna och verkligheten är överensstämmande anser vi att den är otillräcklig för vår uppsats, därav använder vi även en rättssociologisk metod då denna är förutsättningslös och ger möjlighet att se till hur rätten de facto tillämpas.¹⁶

Rättssociologin undersöker rätten utifrån externa utgångspunkter, till skillnad från rättsdogmatiken där det främst handlar om interna utgångspunkter. Omständigheterna som beaktas inom rättssociologin är således delvis andra än de juridiken betonar. Inom rättssociologin innefattas inte någon metod för att tolka rättssystemets innehåll. Dock inrymmer rättssociologin såväl metoder som teorier, som kan användas för att analysera verkligheten med utgångspunkt i rättens medverkan, det vill säga den samhälleliga eller sociala betydelsen av en bestämmelse. Den juridiska rättssociologin betraktar rätten i syfte att få kunskap om problemen som juridiken reglerar.¹⁷

Rättssociologin handlar således om hur rätten verkar i samhället.¹⁸ Vi anser att det i vårt arbete är både relevant och intressant att använda den rättssociologiska metoden för att se till relationen mellan rätt och samhälle. Detta menar vi också är nödvändigt för att kunna undersöka lagens effektivitet. Genom att använda den rättssociologiska metoden vill vi ta reda på de sociala och ekonomiska konsekvenserna av snabbblån. Vi tar del av de villkor låneföretagen uppställer och gör därtill jämförelser mellan olika typer av lån samt jämförelse snabbblånen emellan. Detta för att påvisa hur marknaden ser ut och därigenom få en förståelse för regleringen. För att kunna bilda en uppfattning om hur lagändringar och dylikt påverkat läget kring skuldsättning hos individerna tar vi del av myndigheters¹⁹ statistik,

---

¹² Peczenik, A., Juridikens teori och metod, s. 35.

¹³ Peczenik, A., Juridikens allmänna läror, SvJT 2005, s. 249-250.

¹⁴ Peczenik, A., Juridikens teori och metod, s. 33.

¹⁵ Peczenik, A., Juridikens allmänna läror, SvJT 2005, s. 249-250.

¹⁶ Korling, F., Zamboni, M., Juridisk metodlära, s. 208.

¹⁷ Alexius Borgström, K., Hollander, A., Forskningsmetoder i socialt arbete; Rättsvetenskapliga metoder, s. 137-138.

¹⁸ Svanberg, J., Rättssociologi – en introduktion, s. 7.

¹⁹ Konsumentverket, Kronofogden och Finansinspektionen.

enkätundersökningar och rapporter rörande snabblån. Därtill tar vi del av publikationer i form av artiklar för att få en uppfattning om hur problematiken framställts över tid.

1.5 Disposition

I uppsatsens första kapitel presenteras en inledning till det aktuella problemområdet samt syftet med arbetet, frågeställningar och avgränsningar. Därtill presenteras metodval och tillvägagångssätt.

Andra kapitlet innehåller definitioner av olika begrepp som förekommer i uppsatsen. Syftet med kapitlet är att läsaren på ett lättbegripligt sätt ska kunna tillgodogöra sig det som senare diskuteras i uppsatsen.

Därtill presenterar vi i tredje kapitlet gällande rätt avseende kredittagare, det vill säga konsumenternas skydd när det kommer till såväl ingående av kreditavtal som skydd mot otillbörlig marknadsföring.

Vidare framställs i fjärde kapitlet gällande rätt avseende kreditgivare, där den reglering lyfts fram som en kreditgivare ska rätta sig efter. Kreditgivarnas långivningsprocess presenteras samt en branschförening för kreditgivare. Därtill presenteras Konsumentverkets och Finansinspektionens tillsyn över kreditgivare samt vilka sanktioner som kan åläggas ett företag som inte följer lagen.

I kapitel fem lyfts rapporter och undersökningar gällande snabblån fram från bland annat Kronofogden.

Kapitel sex innehåller aktuella förslag till lagändringar och andra åtgärder som presenterats ibland annat ett förarbete.

Uppsatsens sjunde kapitel utgör analysdelen, där olika källor som vi tidigare presenterat, såsom rättsfall och rapporter, lyfts fram och vi för en diskussion kring detta. I detta avsnitt diskuteras bland annat lagens effektivitet och vilken grupp konsumenter som snabblånen riktar sig till samt vad effekterna av snabblån kan vara dels för individen men också samhället.

Därpå följer det åttonde kapitlet med slutsatser vi kunnat dra utifrån det material som vi använt oss av under uppsatsarbetets gång. Vi presenterar också förslag till ändringar som vi önskar se på snabblåne marknaden.

Uppsatsen avrundas med kapitel nio där vi framför våra avslutande reflektioner angående kvarstående problematik samt redogör för nya funderingar som uppkommit under vårt arbete.

2. Snabblån - olika begrepp

2.1 Definitionen av snabblån

Någon etablerad definition av vad snabblån är finns idag inte. Beloppen är dock i regel förhållandevis låga och ansökningen av lån kan göras enkelt och lättillgängligt via internet eller sms. Lånen har vanligen också en hög effektiv ränta. Vidare handlar snabblån oftast om att det är en kort återbetalningstid, många gånger begränsat till tre månader.²⁰ Det mest karakteristiska för snabblån är just snabbheten i ansöknings-, beviljnings- och utbetalningsprocessen.²¹ Därtill är ett typiskt kännetecken för snabblån att marknadsföringen ofta är aggressiv.²²

Snabblån är ett av många begrepp som används för ovan nämnda typ av kredit. Det förekommer för samma verksamhet också begrepp som mikrolån, internetlån och sms-lån.²³

2.2 Kredittagare och kreditgivare

Med kredittagare eller låntagare menar vi den konsument som ansöker om ett lån hos en näringsidkare. Med kreditgivare eller långivare åsyftar vi en näringsidkare som i vinstsyfte erbjuder krediter som riktar sig till konsumenterna.

2.3 Effektiv ränta

När olika lån ska jämföras, brukar den effektiva räntan vara en intressant faktor, det vill säga räntan för lånet beräknat på ett år inklusive avgifter. Den effektiva räntan är ett jämförelsetal som används för att kredittagare ska kunna just jämföra olika lån.²⁴

Enligt 2 § i förordningen (2010:1855) om beräkning av effektiv ränta vid konsumentkrediter ska den effektiva räntan beräknas enligt en matematisk formel som återfinns i del I av bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG. Där anges beräkningen enligt följande:

$$\sum_{k=1}^m C_k (1 + X)^{-t_k} = \sum_{l=1}^{m'} D_l (1 + X)^{-s_l}$$

- X symboliserar den effektiva räntan,
- Det senaste kreditutnyttjandets placering i tidsföljden symboliseras av m ,
- k avser ett kreditutnyttjandes placering i tidsföljden,
- C_k anger storleken på kreditutnyttjandet som anges k ,
- t_k anger tiden, avseende år och avsnitt av år, från datumet för första kreditutnyttjandet och därefter datumerna för var och ett kreditutnyttjande,
- l avser en återbetalning alternativt avgiftsbetalning i tidsföljden,
- D_l anger omfånget på en återbetalning alternativt avgiftsbetalning,
- s_l anger tiden, avseende år och avsnitt av år, från datumet för det första kreditutnyttjandet och därefter datumerna för varje återbetalning eller avgiftsbetalning.²⁵

²⁰ SOU 2016:68 s. 21.

²¹ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 5.

²² Prop. 2013/14:107 s. 75.

²³ SOU 2016:68 s. 123.

²⁴ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 146.

²⁵ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG, s. 84.

Den effektiva räntan påverkas av lånets löptid. Ju kortare löptiden är desto högre blir den effektiva räntan, detta beror på att lånekostnaderna fördelas på en kortare tid.²⁶

2.4 Betalningsföreläggande och betalningsanmärkning

När en näringsidkare som har en fordran inte får betalt av en konsument, kan näringsidkaren vända sig till Kronofogdemyndigheten för att få hjälp med ett betalningsföreläggande, det vill säga någon åläggs att fullgöra en förpliktelse. Om konsumenten inte protesterar mot betalningsförelägandet resulterar ansökningsen i ett beslut. Kronofogden kan sedan använda beslutet som grund för arbetet gällande indrivning av skulden.²⁷

När Kronofogden meddelar ett beslut om betalningsföreläggande gällande en konsument leder detta till att denne får en så kallad betalningsanmärkning. En konsument kan dock erhålla en betalningsanmärkning även på annat sätt exempelvis genom att denne överskridit ett bankkonto. En betalningsanmärkning är en notering om att en individ eller ett företag inte betalat en skuld inom utsatt förfallodatum samt att fordringsägaren till följd därav valt att ta till åtgärder för att driva in skulden.²⁸

En betalningsanmärkning visar således på att en individ misskött sina betalningar och det kan i sin tur leda till konsekvenser som exempelvis att lån, lägenhetskontrakt eller telefonabonnemang inte beviljas den drabbade.²⁹

Det är kreditupplysningsföretag som noterar betalningsanmärkningar utifrån upplysningar som de inhämtar från olika ställen. Anmärkningen återfinns i kreditupplysningsföretagens egna register och efter den dag anmärkningen registrerades har normalt kreditupplysningsföretagen kvar uppgifterna om en privatperson i tre år.³⁰

2.5 Överskuldssatt

Det finns i dagsläget inte någon entydig definition av begreppet överskuldssatt. Vi har dock i vår uppsats valt att förhålla oss till Kronofogdens egen definition som lyder enligt följande ”Överskuldssatt är den som själv upplever sig ha ständigt återkommande problem med att inte kunna betala alla sina räkningar”³¹.

---

²⁶ Johansson, S., Wärsund, S., God kreditgivningssed i konsumentförhållanden, s. 76.

²⁷ Kronofogdemyndigheten, Betalningsföreläggande.

²⁸ Kronofogdemyndigheten, Betalningsanmärkning.

²⁹ Kronofogdemyndigheten, Betalningsanmärkning.

³⁰ Kronofogdemyndigheten, Betalningsanmärkning.

³¹ Kronofogdemyndigheten, Alla vill göra rätt för sig; Överskuldssättningens orsaker och konsekvenser, 2008, s. 52-53.

3. Konsumentskyddet

Inom avtalsrätten finns det en grundläggande tanke om att samtliga parter har kapacitet att tillgodose sina personliga intressen, dock måste den part som är underlägsen skyddas. Det stora utbud som idag finns när det gäller såväl varor som tjänster föranleder att konsumenterna behöver ett skydd där dessa inte lika lätt riskerar att ingå förhastade eller oförmånliga avtal.³²

Tidigare omfattades inte snabblånen av alla bestämmelserna i 1992 års konsumentkreditlag, som exempel var snabblånen undantagna från kravet på kreditprövning. 1:e januari 2011 trädde den nya konsumentkreditlagen (2010:1846)(KkrL) i kraft, och sedan dess omfattas även snabblånen av denna lag. Syftet med lagändringen var att skapa förutsättningar för att reducera de negativa konsekvenserna av snabblånen men samtidigt inte göra det svårare för kreditgivare och låntagare som kan sköta låneformen på ett riktigt sätt.³³

Konsumentkreditlagen är en indispositiv lagstiftning, vilket betyder att bestämmelserna i lagen är tvingande till konsumentens fördel. Om avvikelser från bestämmelserna görs får detta endast ske om det är till fördel för konsumenten, enligt 5 § KkrL.

Det finns i dagsläget inget formkrav som anger att ett kreditavtal måste vara skriftligt. Däremot finns ett krav i 14 § KkrL att avtalet ska dokumenteras i en varaktig och läsbar form, exempelvis på ett USB eller på en fil via mail. Avtalet behöver heller inte längre undertecknas.³⁴

I konsumentskyddet ingår också budget- och skuldrådgivning via kommunernas rådgivare och möjligheter till skuldsanering.³⁵

3.1 Marknadsföring av krediter

Det är framförallt marknadsföringslagen(2008:486)(MFL) som reglerar marknadsföringen av krediter. Vid otillbörlig marknadsföring är den huvudsakliga sanktionsåtgärden att näringsidkaren inte tillåts fortsätta med handlingen eller med någon liknande handling enligt 23 § MFL.

Det stadgas i 37 § MFL att om en näringsidkare med uppsåt eller av oaktsamhet överträder ett förbud, åläggande eller reglerna kring aggressiv eller vilseledande marknadsföring, ska näringsidkaren kompensera den skada som uppkommit för konsumenten.

Vidare finns även kompletterande bestämmelser om marknadsföring av krediter i andra lagar. Bland annat finns bestämmelser om vilken information en kreditgivare ska ange vid marknadsföring i 7 § KkrL.³⁶

Genom nyss nämnda bestämmelse kan näringsidkaren inte endast hänvisa till att informationen finns på annat ställe, vid marknadsföring av krediter. Detta informationskrav innefattar bland annat kostnader, avgifter, kreditbelopp, kreditavtalets längd, avbetalningarnas storlek, kontantpriset, det sammanlagda belopp som ska betalas samt rörlig eller fast kreditränta.³⁷

Vidare stadgas det i 7 § 4 st. KkrL att informationen ska lämnas på ett klart, kortfattat och framträdande sätt. Det ska således inte vara några svårigheter för konsumenten att kunna ta del av informationen på grund av liten text eller liknande. I de fall näringsidkaren inte

---

³² Ramberg, C., Ramberg, J., Allmän avtalsrätt, s. 39.

³³ Prop. 2013/14:107 s. 31.

³⁴ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 148.

³⁵ Finansinspektionen, Konsumentskyddet på finansmarknaden, 2014-05-15, s. 20.

³⁶ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 145-146.

³⁷ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 145-146.

uppfyller informationskraven vid marknadsföring av krediter ska marknadsföringslagen tillämpas.³⁸

Vid konsumentkreditlagens tillkomst övervägdes huruvida informationskraven skulle gälla för snabbblån. Beslutet som fattades innebar dock att inga undantag skulle göras för den typen av krediter gällande informationsskyldigheten. Detta mot bakgrund av att det bedömdes att det vid snabbblån finns en risk för impulshandlande från konsumentens sida, då processen för den typen av krediter är snabb.³⁹

3.1.1 God kreditgivningssed vid marknadsföring

I 6 § KkrL stadgas god kreditgivningssed och i enlighet med denna paragraf ska marknadsföringen av krediter vara måttfull och återhållsam. En marknadsföring som beskriver en kredit som en helt problemfri lösning på konsumentens ekonomiska svårigheter bedöms således strida mot god sed. En marknadsföring av krediter ska heller inte locka konsumenter att ta ogenomtänkta beslut att ingå avtal för en viss kredit.⁴⁰

Att marknadsföring av krediter ska vara måttlig och återhållsam och att den inte ska förleda konsumenter till att ta lån som de inte hade tänkt från början förstås bland annat av de allmänna råd för konsumentkrediter som är utfärdade av Konsumentverket.⁴¹

Konsumentverket har därtill preciserat begreppet god kreditgivningssed vad gäller återhållsamhet i marknadsföring. Myndigheten framhåller att näringsidkare endast ska uppge saklig och korrekt fakta i sin marknadsföring.⁴²

För en kredit som kan erhållas snabbt bör inte detta betonas som det avgörande skälet till att ta krediten eller på annat sätt låta detta få en plats som är framträdande i marknadsföringen.⁴³

I en tidigare gjord studie från 2009 upptäcktes att marknadsföring av krediter ofta saknade information om eventuella risker. Förvisso fanns emellanåt information om att kreditprövning gjordes samt tid för återbetalning. Studien påvisade därtill att det karakteristiska utseendet för marknadsföringen var ”snabb lycka med hjälp av snabba pengar”.⁴⁴

3.1.2 Praxis

I ett fall från 2010 hade en kreditgivare skapat en sökträff på en sökmotor på internet, vilken innehöll meddelandet att kredit kan fås snabbt. Sökträffen bedömdes ha en vinstinriktad avsikt och utgjorde marknadsföring som företaget svarar för. Marknadsföringen betraktades stå i strid med god marknadsföringssed bland annat då den betonat möjligheten till en snabb kredit som ett väsentligt argument i jämförelse till andra kreditvillkor. Domstolen ansåg att marknadsföringen var otillbörlig enligt 5 och 6 §§ MFL.⁴⁵

I ytterligare ett fall hade kreditgivaren via tv, radio och även på sin webbplats marknadsfört snabbblån genom att framhäva krediten som ett snabbt och smidigt alternativ för att lösa sina ekonomiska problem. Kreditgivaren förbjöds fortsätta med denna marknadsföring då den ansågs vara aggressiv.⁴⁶

³⁸ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 145-146.

³⁹ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 145.

⁴⁰ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 147.

⁴¹ Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter, KOVFS 2011:1, s. 3.

⁴² Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter, KOVFS 2011:1, s. 1-3.

⁴³ Johansson, S., Wärnsund, S., God kreditgivningssed i konsumentförhållanden, s. 18.

⁴⁴ Sveriges konsumenter, Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabbblån, s. 29.

⁴⁵ MD 2010:30.

⁴⁶ MD 2007:17.

3.2 Förhandsinformation vid kreditgivning

Konsumenten ska i god tid innan kreditavtalets inträde få tillgång till förhandsinformation avseende kreditavtalet enligt 8 § KkrL. Informationen ska ges i formuläret Standardiserad Europeisk Konsumentkreditinformation (SEKKI-blanketten). Genom informationen ska konsumenten bland annat kunna jämföra olika erbjudanden och därmed kunna fatta ett genomtänkt beslut om att ingå kreditavtal eller inte. Blanketten ska erbjudas på papper eller i form av en PDF-fil. Liknande typ av blankett ska enligt huvudregeln brukas för alla slag av kreditavtal. Vidare så är det viktigt för konsumenten att den information som överlämnas i blanketten är klar och lätt att begripa.⁴⁷

Enligt god kreditgivningssed ska kreditgivaren ge de förklaringar till konsumenten som denne är i behov av avseende krediten för att förmå ta ställning till om kreditavtalet passar konsumentens behov och ekonomiska ställning. Kreditgivaren kan som exempel klagöra informationen med utgångspunkt i förhandsinformationen i SEKKI-blanketten.⁴⁸

Därtill har Konsumentverket i sina allmänna råd om konsumentkrediter preciserat begreppet god kreditgivningssed rörande näringsidkarens förklaringskyldighet. Konsumentverket poängterar att näringsidkaren ska underrätta kredittagaren om allt som är nödvändigt för att kunna fatta ett optimalt beslut utifrån behovet och sin ekonomiska situation.⁴⁹

Informationen enligt 8 § KkrL ska bland annat ange vilken typ av kredit det rör sig om, uppgifter om kreditgivaren såsom organisationsnummer och kreditförmedlarens namn. Vidare ska information lämnas angående kreditbeloppet, villkoren för krediten och avtalets löptid. Även krediträntan och dess villkor ska anges, det totala beloppet som konsumenten ska betala samt den effektiva räntan genom ett representativt exempel.

3.3 Kreditprövning

Kreditgivare är enligt 12 § KkrL förpliktigade att göra en kreditprövning innan en kredit beviljas. Anledningen är att skydda kredittagaren mot att ta lån som denne inte har kapacitet att betala tillbaka och därigenom förhindra skuldsättning.⁵⁰

3.4 Ångerrätt

Om en konsument har tagit ett lån som han eller hon sedan ångrar har denne 14 dagars ångerrätt vilket stadgas i 21 § KkrL. Ångerfristen startar den dag då kreditavtalet ingås enligt 22 § KkrL. Vidare föreskrivs i 24 § KkrL att om konsumenten meddelar att han eller hon vill utöva sin ångerrätt ska konsumenten så fort som möjligt och senast inom 30 dagar, från den dag då konsumenten ångrade sitt lån, betala tillbaka hela beloppet samt tillägg för upplupen ränta på summan från den dag lånet erhållits från kreditgivaren.

---

⁴⁷ Konsumentverket, Förhandsinformation vid kreditgivning, 2016-11-14.

⁴⁸ Konsumentverket, Förhandsinformation vid kreditgivning, 2016-11-14.

⁴⁹ Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter, KOVFS 2011:1, s. 1-2.

⁵⁰ Justitiedepartementet, Ett effektivare förbud vid bristande kreditprövning, Ds 2015:24, s. 13.

3.5 Om företaget inte följer lagen

Om ett bolag går emot bestämmelserna i konsumentkreditlagen kan konsumenten få både råd och hjälp angående tvisten. Rådgivning kan bland annat erhållas av Hallå konsument, den kommunala konsumentvägledningen samt av konsumenternas Bank- och finansbyrå.⁵¹

Därtill finns även den statliga myndigheten Allmänna reklamationsnämnden(ARN), som prövar tvister i konsumentfrågor. Till ARN kan konsumenter vända sig om tvist föreligger med ett företag och företaget anses bryta mot konsumentskyddet.⁵² Besluten hos ARN utgör en rekommendation gällande hur en tvist ska lösas och är således inte bindande, dock brukar merparten av företagen följa avgörandena.⁵³

3.6 Kontroll av finansmarknaden

Finansinspektionen är en statlig myndighet vars uppdrag är att kontrollera finansmarknaden.⁵⁴ Nyss nämnda myndighet har till syfte att bidra till ett tryggt finansiellt system, vilket utmärks av stort förtroende med väl fungerande marknader. Finansinspektionen tar därtill hänsyn till hushållens samt företagens behov av finansiella tjänster samtidigt som det finns ett konsumentskydd som verkar parallellt.⁵⁵

Från och med den 1 juli 2014 omfattas alla företag som lämnar eller förmedlar krediter till konsumenter av Finansinspektionens tillsyn. Myndigheten fick samtidigt också möjlighet att ställa krav på snabblåneföretagen i avsikt att skärpa upp snabblåne marknaden.⁵⁶

I samband med att Finansinspektionen fick tillsyn över alla företag som lämnar konsumentkrediter gjordes möjligheterna till att följa utvecklingen av snabblån, samt vidta åtgärder mot företag som åsidosätter bestämmelserna, bättre. Därmed stärktes konsumentskyddet.⁵⁷

3.7 Tuffare krav på snabblåneföretag

Sedan juli 2016 kan Konsumentverket stoppa kreditgivare direkt som missköter sin marknadsföring. Tidigare kunde företagen överklaga myndighetens beslut och fortsätta med utlåningen tills dess att beslutet vunnit laga kraft, som ibland kan ta ett år. Kreditgivarna kan fortfarande överklaga myndighetens beslut, men får inte fortsätta med sin utlåning i väntan på dom.⁵⁸

På samma sätt gäller även ett beslut om förbud direkt, där orsaken till förbudet är att bestämmelsen om kreditprovning inte följts.⁵⁹

Därtill infördes 2014 lagen (2014:275) om viss verksamhet med konsumentkrediter(LVK), för att stärka säkerheten för konsumenten vid konsumentkrediter.⁶⁰

Vidare har en utredning på uppdrag av regeringen tagit fram en rad förslag på åtgärder i syfte att stärka konsumentskyddet vid högkostnads krediter såsom snabblån.⁶¹

⁵¹ Konsumentverket, Konsumentkreditlagen, 2016-04-27.

⁵² Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 237.

⁵³ Allmänna reklamationsnämnden, Om ARN.

⁵⁴ Finansinspektionen, Om Finansinspektionen.

⁵⁵ Finansinspektionen, Konsumentskydd.

⁵⁶ Finansinspektionen, Konsumentskyddet på finansmarknaden, 2014-05-15, s. 5.

⁵⁷ Finansinspektionen, Konsumentskyddet på finansmarknaden, 2014-05-15, s. 19-20.

⁵⁸ Eriksson, H., Tuffare krav för sms-låneföretag, DN Ekonomi, 2016-06-16; Konsumentverket, KO har ordet: Mer muskler till konsumentverket, 2016-06-28.

⁵⁹ Prop. 2015/16:85 s. 14.

⁶⁰ Prop. 2013/14:107 s. 1.

⁶¹ SOU 2016:68 s. 3 och 19; se vidare avsnitt 6.

4. Kreditgivares förpliktelser och ansvar

För krediter som lämnas till en enskild, där det är en näringsidkare som förmedlar krediten alternativt är kreditgivare, är konsumentkreditlagen tillämplig enligt 1 § KkrL. Detta gäller i princip samtliga typer av krediter, med några undantag såsom studielån.⁶² Kreditgivare definieras i lagen som den som övertar en fordran eller lämnar den ursprungliga krediten, enligt 2 § 3 men. KkrL.

Kreditgivaren ska, som vi tidigare nämnt, vid utövandet av sin verksamhet handla i enlighet med god kreditgivningssed, enligt 6 § KkrL. Näringsidkaren ska ta hänsyn till konsumentens intressen och upplysa denne om något är oklart. Vidare ska kreditgivaren beakta det faktum att ett kreditavtal ofta är av stor vikt för konsumentens ekonomiska situation. Det är därför viktigt att kreditgivaren handlar insiktsfullt och pålitligt i förhållande till konsumenten.⁶³

God kreditgivningssed kan anses ge uttryck för dels kredittagares intressen om att erhålla kredit som uppfyller dennes behov till rimliga villkor, men också kreditgivares intressen av att inte ta för stora risker som kan resultera i kapitalförluster.⁶⁴

Sedan 2014 finns som ovan nämnts lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter. Lagen omfattar snabblån då den är tillämplig på yrkesmässig verksamhet som handhar och förmedlar konsumentkrediter och som inte enligt någon annan författning kräver tillstånd, enligt 1 § LVK. Sedan nyss nämnda lag infördes, medföljde emellertid att kreditgivare som erbjuder snabblån numera måste inneha tillstånd från Finansinspektionen för att få driva verksamhet, enligt 4 § LVK.

Lagen ställer upp ett sundhetskrav i 12 § LVK som gäller vid bedrivande av sådan näringsverksamhet som avses i lagen. Sundhetsbestämmelsen kan ses som ett grundläggande kvalitetskrav som företagen ska uppfylla. Utgångspunkten för bedömningen om sundhet är paragrafens syfte. Paragrafens syfte är att verksamheter som handhar konsumentkrediter ska uppnå en viss kvalitetsnivå, som leder till att konsumenten har ett förtroende för marknaden.⁶⁵

Vidare innebär sundhetskravet att verksamheten ska bedrivas och organiseras på ett sätt som gör det möjligt att överblicka företagens konstruktion och ställning.⁶⁶

3 § LVK hänvisar till bestämmelserna i lagen (2006:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Enligt nyss nämnda lag finns en skyldighet för näringsidkare vars verksamhet handhar konsumentkrediter att samverka i syfte att förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism.

Effekterna av lagen om viss verksamhet med konsumentkrediters tillkomst var fortfarande svårbedömda år 2016 då en utredning gjordes, detta eftersom lagen då inte varit i kraft tillräckligt länge. Utredningen ansåg dock att de näringsrättsliga kraven som ställts på kreditföretagen tycktes ha haft en hämmande effekt på snabblåne marknaden.⁶⁷

4.1 Branschföreträdande förening

Branschorganisationen Svenska Konsumentkreditföretagen Ekonomisk Förening (S.K.E.F) är en förening för näringsidkare som erbjuder snabblån till konsumenter. Föreningen strävar efter en snabblåne marknad där kreditgivningen är sund och seriös. Enligt föreningen så bidrar

---

⁶² Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 144.

⁶³ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 147.

⁶⁴ Johansson, S., Wärnsund, S., God kreditgivningssed i konsumentförhållanden, s. 12.

⁶⁵ Prop. 2013/14:107 s. 52.

⁶⁶ Prop. 2013/14:107 s. 84.

⁶⁷ SOU 2016:68 s. 170.

densamma till att konsumenter kan säkerställa att en kreditgivare är pålitlig, om kreditgivaren är med i S.K.E.F.⁶⁸

S.K.E.F. menar att det är ett bra alternativ att ta snabblån från branschorganisationens medlemmar vid förslagsvis oväntade händelser då ett snabblån kan lösa ekonomiska problem som är akuta. Därtill poängteras att lånen är lätta att begripa och kontrollera utifrån ett konsumentperspektiv eftersom förbehållen och prissättningen är lätta att uppfatta.⁶⁹

4.2 Långivningsprocess

Det finns en mängd aktörer som erbjuder snabblån och hos många sker ansökningsprocessen direkt på nätet, med hjälp av Bank ID eller någon annan e-legitimation. Många gånger ställs krav upp såsom åldersgräns från 20 år, inga aktiva skulder hos Kronofogden, inkomst av tjänst, näringsverksamhet, a-kassa eller pension etcetera.⁷⁰

Flera av aktörerna framställer dock att skillnaden på dem mot de stora bankerna är att de ser till individens kommande betalningsförmåga och lägger därför inte vikt vid dennes tidigare betalningshistorik på samma sätt.⁷¹ Om en konsument som har betalningsanmärkningar vill ta ett snabblån finns det således möjlighet till detta, genom att vissa kreditgivare väljer att bortse från anmärkningen.⁷²

För att ta ett snabblån kan första steget vara att skicka in en ansökan om lån på ett valt belopp och därtill ska ett antal uppgifter anges såsom inkomst och ålder. När ansökan är inskickad granskas den av kreditgivaren och enligt lag ska en kreditprövning göras. Därpå avgör kreditgivaren huruvida lån ska medges eller ej, bedömningen ska ske utifrån kreditprövningen, men kreditgivarnas egna krav torde också vara en påverkande faktor. Om lån medges kan pengarna oftast finnas på låntagarens konto redan samma dag eller dagen efter.⁷³

4.3 Kreditprövning

Tidigare fanns inget krav på kreditgivare att utföra kreditprövning vid lån som gällde lägre summor, som vi nämnt ovan. Snabblånen var följaktligen undantagna från kravet på kreditkontroll som vanligtvis gällde för lån. År 2011 gjordes emellertid en omfattande ändring i konsumentkreditlagen som bland annat medförde att även lån av lägre summor skulle omfattas.⁷⁴

Enligt lag måste således näringsidkaren numera göra kreditprövning innan en konsument beviljas en kredit. Syftet med kravet om kreditprövning är att skydda konsumenten så att denne inte ådrar sig lån, som sedan blir en skuld som är omöjlig för individen att återbetala.⁷⁵

Kreditprövningen innebär att näringsidkaren undersöker huruvida konsumenten har en ekonomisk förmåga att fullgöra de åtaganden som uppställts i kreditavtalet. Prövningen innefattar olika moment, närmare bestämt tre. Det första momentet är att uppgifter om

---

⁶⁸ Konsumentkreditföretagen, Om S.K.E.F.

⁶⁹ Konsumentkreditföretagen, Våra krediter.

⁷⁰ Se exempelvis: Cashbuddy, Om våra lån; Bluestep, Om privatlån.

⁷¹ Se exempelvis: Bluestep, Hur kan Bluestep säga ja när andra långivare säger nej?

⁷² Se exempelvis: Ferratum, Snabblån.

⁷³ Se exempelvis: Easycredit, Så går det till; Ferratum, Snabblån.

⁷⁴ Prop. 2013/14:34 s. 7.

⁷⁵ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 148.

konsumenten samlas in, därpå ska konsumentens förmåga att betala beräknas och slutligen ska en bedömning göras huruvida lånet ska beviljas eller avvisas.⁷⁶

För att en kredit ska beviljas efter genomförd kreditprövning måste konsumenten således bedömas ha den ekonomiska förmåga som krävs för att kunna fullgöra sitt åtagande, enligt 12 § KkrL. Om resultatet av prövningen visar att konsumentens återbetalningsförmåga är bristande, ska sålunda inget lån medges.⁷⁷

Enligt 12 § KkrL ska kreditprövningen grundas på tillräckliga uppgifter. Nyss nämnda formulering är hämtad från direktivet⁷⁸. I förarbetet till lagen föreskrivs att uttrycket avser att kreditgivaren ska inhämta så många uppgifter som krävs för att betalningsförmågan ska kunna avgöras med stor säkerhet. Det är kreditgivarens skyldighet att frambringa en samlad bild av konsumentens ekonomi. Endast uppgiften att betalningsanmärkningar saknas är inte en godtagbar grund för att kredit ska beviljas. På samma sätt behöver det inte betyda att en konsument som har en betalningsanmärkning måste nekas kredit. Dock står det kreditgivaren fritt att göra valet att avslå ansökan på grund av betalningsanmärkningen, eller om det finns någon annan anledning till avslag. Kreditprövningen påverkas normalt inte av att konsumenten ställer säkerhet för lånet.⁷⁹

I Finansinspektionens allmänna råd framgår att vid en kreditprövning bör kreditgivaren bedöma individens ekonomiska förutsättningar med hänsyn till dennes inkomster, utgifter, tillgångar, skulder och eventuella borgensåtagande. Underlaget för kreditprövningen bör vara skriftligt eller bestå av andra tillförlitliga uppgifter såsom en kreditupplysning.⁸⁰

Konsumentverkets allmänna råd kring kreditprövning är något mer ingående än Finansinspektionens, trots att sistnämnda myndighet utfärdade sina allmänna råd tre år senare. I Konsumentverkets allmänna råd framgår, utöver vad som föreskrivs i Finansinspektionens allmänna råd, även att utifrån de omständigheter som föreligger i det enskilda fallet bör kreditprövningen anpassas. Konsumentverket föreskriver, likt i förarbetet till konsumentkreditlagen, att tillräckliga uppgifter har inhämtats först när det är möjligt att göra en bedömning med hög säkerhet kring konsumentens nuvarande och framtida förmåga att betala. Vidare framgår att flera uppgiftskällor bör användas och att de uppgifter som lämnats från konsumenten själv bör näringsidkaren kontrollera. Konsumentverket påpekar även att om individen som ansöker om lån ingår i ett hushåll, bör i den utsträckning det bedöms lämpligt ekonomin för hela hushållet granskas. Därefter kan en bedömning göras kring konsumentens betalningsutrymme, där även levnadsomkostnader för konsumenten ska tas i beaktande.⁸¹

Under de senaste åren har Konsumentverket utfärdat ett flertal varningar på grund av bristande kreditprövning med stöd av konsumentkreditlagen.⁸²

4.3.1 Praxis

Kammarrätten avgjorde nyligen ett fall(H&M-fallet)⁸³ där det var fråga om huruvida den kreditprövning bolaget H&M utförde var bristande. Konsumentverket framhöll att det fanns brister i H&M:s kreditprövning, såpass allvarliga att det saknades möjlighet att bedöma

⁷⁶ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 148.

⁷⁷ Prop. 2009/10:242 s. 102.

⁷⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG, art 8.1.

⁷⁹ Prop. 2009/10:242 s. 100.

⁸⁰ Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden, FFFS 2014:11, s. 2.

⁸¹ Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter, KOVFS 2011:1, s. 6.

⁸² Konsumentverket, Varningar för bristande kreditprövning.

⁸³ Kammarrätten i Göteborg, dom 2016-10-19, Mål nr 529-16.

konsumenternas förmåga att betala tillbaka. Bristerna var av sådan art att Konsumentverket övervägde att ålägga H&M att upphöra handhavandet av konsumentkrediter.

Sett till att H&M självmant skulle införa en ny kreditprövningspolicy ansåg dock Konsumentverket att det var tillräckligt med en varning jämte en hög sanktionsavgift. Den modell bolaget använt framhöll Konsumentverket som otillräcklig för att uppfylla 12 § KkrL. Modellen bolaget använt benämns scoringmodellen och denna måste enligt Konsumentverket kompletteras med uppgifter som inhämtas från konsumenten, gällande ekonomiska förhållanden i form av dennes inkomster, utgifter och skulder. Utifrån den information som finns tillgänglig i offentliga register görs med scoringmodellen en sannolikhetsbedömning för risken att krediten inte återbetalas. Modellen tar således inte fasta på den enskilda individens återbetalningsförmåga.

Konsumentverket framhöll i fallet att en metod för att undersöka konsumentens återbetalningsförmåga är den så kallade kvar-att-leva-på-kalkylen. I nyssnämnda kalkyl görs en beräkning av intäkter och utgifter, innefattat den aktuella krediten, och informationen ska baseras på såväl konsumentens uppgifter som offentliga register.

Kammarrätten anförde att konsumentkreditlagen är anpassad efter konsumentkreditdirektivet⁸⁴, och i samma direktiv anges i artikel 8.1 att tillräckliga uppgifter ska inhämtas, i de fall det är lämpligt från konsumenten och i den mån det är nödvändigt från tillgänglig databas vid kreditprövningen. Kammarrätten framhöll ett rättsfall från EU-domstolen⁸⁵ där domstolen uttalade att inga specifika krav på det exakta tillvägagångssättet uppställs i direktivet. Det blir snarare en fråga om en för kreditgivaren skönmässig bedömning huruvida de inhämtade uppgifterna i det enskilda fallet är tillräckliga för att bedöma individens kreditvärdighet, samt om informationen måste stämmas av mot andra uppgifter. Dock kan inte en konsuments påstående anses tillräckligt om det inte stöds av andra omständigheter eller bestyrkande handlingar.

Varning och sanktionsavgift menade kammarrätten är ingripande åtgärder som endast får förekomma om grunden för sanktionerna är tydlig. Konsumentverket har bevisbördan för att dessa krav är uppfyllda. Kammarrätten framhöll att det inte framgår något krav i 12 § KkrL om att uppgifterna om konsumentens ekonomiska förhållanden måste hämtas från individen, det framgår heller inte något krav på vilka uppgifter som ska inhämtas. Det föreligger således ett handlingsutrymme för kreditgivaren, enligt såväl konsumentkreditlagen som konsumentkreditdirektivet, så länge det resulterar i tillräckliga uppgifter gällande individens ekonomiska förhållanden.

Bolagets kreditgivning avsåg låga belopp och produkter som ingår i en konsuments normala levnadsomkostnader. Vidare hade bolaget ringa kreditförluster och enstaka inkassoärenden. I den modell H&M använt vid kreditprövningen görs en sammanvägning av de ekonomiska uppgifter som finns i kreditupplysningsregistret. Därtill görs en prognos utifrån en ekonomisk analys av individen och en jämförelse med individer där liknande egenskaper uppvisats. Kammarrätten bedömde därpå att uppgifterna var tillräckliga, trots att inkomstuppgifter kan återspegla ett förhållande som är två år gammalt. Således hade Konsumentverket inte rätt att förelägga bolaget vare sig varning eller sanktionsavgift.

Konsumentverket kommer dock överklaga kammarrättens beslut till Högsta förvaltningsdomstolen. Vidare framhåller Konsumentverket att det är av grundläggande betydelse att inte krediter medges för lätt, utan att en kreditprövning genomförs på ett sätt som säkerställer konsumentskyddet.⁸⁶

---

⁸⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG.

⁸⁵ Domstolens dom av den 18 december 2014, CA Consumer Finance mot Ingrid Bakkous m.fl., C-449/13, ECLI:EU:C:2014:2464.

⁸⁶ Konsumentverket, KO har ordet: Oroväckande domar om kreditprövning, 2016-10-21.

4.4 Tillsyn

Finansinspektionen och Konsumentverket har delad tillsyn över kreditgivare, enligt 55 § KkrL. För all tillsyn där uppdraget ligger hos Finansinspektionen kan i princip tillsynen delas upp i två kategorier, beroende på typen av finansiell verksamhet.⁸⁷

Den första typen utgörs av företag som bedriver en verksamhet som ska tillståndsprövas av Finansinspektionen. Denna typ kan kräva regelbunden rapportering och Finansinspektionen följer upp att verksamheten bedrivs i enlighet med lagstiftningen. Om Finansinspektionen i samband med tillsynen skulle upptäcka brister i hur verksamheten bedrivs ska myndigheten ingripa.⁸⁸

Den andra kategorin är företag som ska vara registrerade hos Finansinspektionen, men där tillsynen är begränsad till främst penningtvätt. Möjligheterna att ingripa är i detta fall små eller obefintliga. Det var tidigare under denna kategori snabblåneföretagen inordnades.⁸⁹

Sedan lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter infördes krävs tillstånd för att få bedriva verksamhet med konsumentkrediter.⁹⁰ Genom den nya lagen fick således Finansinspektionen större möjlighet att kontrollera snabblåneföretag, eftersom dessa numera hamnar i den ovan nämnda kategorin för verksamheter som kräver tillstånd.⁹¹

Konsumentverket och Finansinspektionen har olika ansvarsområden. Tillsyn över att konsumentkreditlagen följs utövas av Konsumentverket. Som exempel på vad Konsumentverkets tillsyn omfattar kan nämnas uppgiften att se till att den information som utlämnas till konsumenterna i kreditärenden ska vara tillräcklig och innan en kredit beviljas måste en kreditprövning utföras. Finansinspektionens tillsyn innefattar att se till att de näringsidkare som erhållit tillstånd av samma inspektion, följer regelverket och förmår uppfylla sina åtaganden. Inspektionen granskar kreditgivarnas uppförande och hur företagen hanterar kreditrisker, samt har konsumenternas säkerhet på de finansiella marknaderna i fokus.⁹²

4.5 Sanktioner

Konsumentverkets tillsyn berättigar myndigheten att ge kreditgivare som inte följer 12 § i KkrL en varning, enligt 57 § KkrL. Samma bestämmelse anger också att Konsumentverket kan förbjuda en kreditgivare att i fortsättningen lämna krediter till konsumenter om bestämmelsen om kreditprövning inte följs, vilket kan förenas med vite. Det innebär dock en ingripande åtgärd att förelägga en näringsidkare vars verksamhet tillhandahåller konsumentkrediter, att upphöra med just detta. Vid bedömningen ska hänsyn tas till det enskilda fallet.⁹³

Sanktionsavgift som Konsumentverket utdömer ska uppgå till minst femtusen och högst tio miljoner kronor, enligt 58 § KkrL. Avgiften får dock inte överstiga tio procent av företagets omsättning föregående räkenskapsår.

Kravet på kreditprövning är ej civilrättsligt sanktionerat, detsamma gäller bestämmelsen om god kreditgivningssed. Detta innebär att en individ inte själv kan återopa bestämmelserna

---

⁸⁷ Finansinspektionen, Tillsyn och registrering, 2011, s. 4.

⁸⁸ Finansinspektionen, Tillsyn och registrering, 2011, s. 4.

⁸⁹ Finansinspektionen, Tillsyn och registrering, 2011, s. 4.

⁹⁰ Prop. 2013/14:107 s. 1.

⁹¹ Finansinspektionen, Tillsyn och registrering, 2011, s. 4.

⁹² Prop. 2013/14:107 s. 60.

⁹³ Prop. 2013/14:107 s. 34.

till följd av att kreditgivaren gjort avsteg från dessa. Det blir således upp till tillsynsmyndigheterna. Däremot har 36 § lag (1915:218) om avtal och andra rättshandlingar på förmögenhetsrättens område(AvtL) ibland återopats för jämkning, med framgång.⁹⁴

Inom civilrätten finns också en bestämmelse om ocker i 31 § AvtL. Paragrafen är tillämplig i fall där exempelvis en kreditgivare utnyttjar konsumentens beroendeställning vid en avtalssituation. Det kan också röra sig om utnyttjande på grund av konsumentens oförstånd. Dock måste det föreligga ett uppenbart missförhållande mellan parternas prestationer, vilket begränsar tillämpningen av paragrafen.⁹⁵

Vidare finns även en straffrättslig motsvarighet av ockerparagrafen i 9 kap. 5 § Brottsbalken (1962:700)(BrB). I paragrafens andra stycke stadgas bland annat att den som vid kreditgivning i näringsverksamhet bereder sig ränta eller annan ekonomisk förmån, som klart står i missförhållande till motprestationen ska dömas för ocker.

En konsument som är beroende av att snabbt tilldelas ett lån ger kreditgivaren tillfälle att ta ut en oskäligt hög ränta.⁹⁶ Dock är det problematiskt att tillämpa ockerparagraferna på just snabblånen. Detta då det är svårt att bevisa kreditgivarens utnyttjande på grund av att parterna aldrig möts och kreditgivaren därför inte lika lätt kan få en sådan detaljerad uppfattning som krävs för att det ska kunna utgöra ocker.⁹⁷ Därtill krävs det för att ocker ska anses föreligga att det är gärningsmannens utnyttjande som gör att rättshandlingen vidtas.⁹⁸

Det finns ett fåtal fall där någon dömts för ocker,⁹⁹ men under många år var det ingen överhuvudtaget som dömdes för detsamma.¹⁰⁰

I fall där kreditgivare inte följer regleringen vad gäller företagets verksamhet, såsom bolagsordning och stadgar, ska Finansinspektionen ingripa. Finansinspektionen ska förelägga företaget att inom viss tid komma till rätta med bristen. Om det bedöms tillräckligt kan Finansinspektionen delge företaget en varning, om inte ska tillståndet för verksamheten återkallas, enligt 20 § LVK.

Finansinspektionen kan återkalla tillstånd att driva verksamhet på grund av bristande kompetens i ett företags styrelse eller hos bolagets VD, alternativt besluta att individen det rör ska avgå, enligt 21 § LVK.

Tillståndet kan också återkallas om exempelvis tillståndet tilldelats på grund av uppgifter som framkommit vara oriktiga eller om verksamheten inte börjat bedrivas inom ett år från dess att tillståndet tilldelats. Detsamma gäller om verksamheten inte drivits under sex sammanhängande månader eller om hela verksamheten överlätits eller försatts i konkurs, enligt 22 § LVK.

I de fall Finansinspektionen återkallar ett tillstånd, får myndigheten också avgöra hur avvecklingen för verksamheten ska ske. Beslut om återkallelse kan även förenas med ett förbud mot att fortsätta verksamheten, enligt 23 § LVK.

---

⁹⁴ Prop. 2013/14:107 s. 35.

⁹⁵ Ramberg, C., Ramberg, J., Allmän avtalsrätt, s. 128.

⁹⁶ Ramberg, C., Ramberg, J., Allmän avtalsrätt, s. 128.

⁹⁷ Grauers, K., Ockerlagar biter inte på SMS-låneföretag, ETC, 2014-10-14.

⁹⁸ NJA 1942 s. 403.

⁹⁹ Se NJA 2013 s. 1130; Hovrätten för västra Sverige, dom 2016-11-22, B 2122-16; NJA 1995 s. 430.

¹⁰⁰ Pettersson, L., Riskfritt att låna ut pengar till extremränta, SVT Nyheter, 2012-09-05.

5. Rapporter och undersökningar gällande snabblån

5.1 Snabblånskonsumenter

Individerna i Sverige tycker om att shoppa och i takt med att utbudet av varor och tjänster ökar konsumeras det mer än någonsin. Enligt en konsumtionsrapport gjord 2016 ökar ständigt konsumtionen i det svenska samhället och under tidsperioden år 2005 till år 2015 har konsumtionsvolymen ökat med 23 %.¹⁰¹

Konsumenter som tar snabblån och andra högkostnadskrediter hamnar i större utsträckning i en sits där de riskerar att inte kunna återbetala sina lån. Detta då konsumenter som tar dessa högkostnadskrediter får betala högre kostnader än andra konsumenter eftersom de ofta saknar möjlighet att ta andra typer av krediter med förmånligare lånevillkor.¹⁰²

Statistik som förts under årens lopp avseende snabblån visar på att personer som tar snabblån är låginkomsttagare med låg kreditvärdighet, många gånger finns därför inga andra utvägar att få kredit.¹⁰³

Det var redan kort efter snabblånens tillkomst 2006 som Kronofogdemyndigheten och Konsumentverket lade märke till medförda skuldsättningsproblem.¹⁰⁴ En rapport från Sveriges konsumenter bekräftar att det sällan rör sig om ett enda snabblån vid snabblåneskulder, utan det handlar snarare om en återkommande kund som tagit 10-20 snabblån.¹⁰⁵ 60-70 % av de som ansöker om snabblån är kunder som tidigare tagit lån, och de flesta ansökningarna upprättas i slutet på månaden.¹⁰⁶

Vidare har en undersökning som grundats på skuldsättningen hos ett presentabelt urval i riket, visat att personer som hamnar hos Kronofogden på grund av snabblån oftast är unga personer, ensamstående mammor, personer med lägre inkomst än genomsnittet och ofta har personerna även andra skulder. Även personer med utländsk härkomst var överrepresenterade. Det finns risk att de konsumenter som tar snabblån råkar in i en ond spiral vilket försvårar möjligheten till att bli skuldfri.¹⁰⁷

De konsumenter som funderar på att ansöka om snabblån är inte alltid medvetna om de kostnader och risker som lånet för med sig. Därtill har ofta de konsumenter som väljer att ta snabblån svårt att tillgodogöra sig och förstå finansiell information.¹⁰⁸

I en av regeringens tidigare utredningar rörande överskuldsättning framhölls att ungdomars insikter om privatekonomi visat sig vara karakteristiskt låga i flera granskningar, och att en satsning på förståelse och kunskap inom dessa områden är av synnerligen stor betydelse. När regeringens utredning gjordes var ungdomar i åldern 18-25 överrepresenterade vad gäller snabblåneskulder hos Kronofogden.¹⁰⁹

Finansinspektionen skriver i en rapport att antalet företag som erbjuder snabblån ökat med tiden, vilket myndigheten kunde se har medfört ett antal risker och problem för den enskilda konsumenten. Vid snabblån är bland annat risken stor att konsumenten hamnar i en skuldfälla, då en del snabblåneföretag har som affärsidé att bevilja lån till konsumenter som inte har tillräcklig återbetalningsförmåga. Vidare ger vissa av snabblåneföretagen sina handläggare provision grundat på utlånad volym eller antalet medgivna krediter. Företagen

---

¹⁰¹ Centrum för konsumtionsvetenskap, Konsumtionsrapporten:2016, s. 13.

¹⁰² Wetterqvist, A., Lag om räntetak och riskinformation ut på remiss - "för snäva marginaler idag", DJ, 2016-10-25.

¹⁰³ SOU 2016:68 s. 20.

¹⁰⁴ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 4.

¹⁰⁵ Sveriges konsumenter, Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabblån, 2009, s. 42-44.

¹⁰⁶ Prop. 2013/14:107 s. 23.

¹⁰⁷ Prop. 2013/14:107 bilaga 5 s. 114.

¹⁰⁸ Justitiedepartementet, Regeringen, En mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter, Dir 2015:43.

¹⁰⁹ SOU 2013:78 s. 21.

anser inte att risken för utebliven återbetalning är stor då de kan ta hjälp av Kronofogdemyndigheten för att kräva in det aktuella beloppet.¹¹⁰

Därtill framhölls nyligen i en utredning att snabblån riktar sig till just särskilda konsumenter, nämligen högriskkonsumenter. Med högriskkonsument menas att det föreligger en högre risk för dessa konsumenter än andra att inte kunna betala tillbaka sina lån.¹¹¹

5.2 Följder av snabblån

År 2013 gjorde Dagens Nyheter en egen kartläggning utifrån Kronofogdens uppgifter. Undersökningen visade att under ett tidsintervall på tre år hade de tio största aktörerna bland snabblåneföretagen tillsammans orsakat att 68 738 personer hamnat hos Kronofogden på grund av obetalda lån.¹¹²

Vidare har Kronofogden intervjuat gäldenärer i en undersökning angående överskuldssatthet. Samtliga kredittagare vittnade om en smärtsam plåga, utanförskap och skam, de kände sig även stressade och sjuka.¹¹³

Därtill har en forskningsrapport visat på att skuldsatta individer oftare drabbas av både fysisk och psykisk ohälsa än vad individer som inte har ekonomiska problem gör. En avsevärd ökning av ångest och depression kunde ses hos de skuldsatta som exempel.¹¹⁴ Ohälsa på grund av ekonomisk stress är oftast inte tillfällig utan individerna påverkas under en längre tid.¹¹⁵ Därjämte visar forskning på att för individer som under en längre tid har ekonomiska problem ökar risken för sjukdomar som diabetes och hjärt- kärlsjukdom.¹¹⁶

Många överskuldssatta känner också en hopplöshet som är nästintill sju gånger så stor som hos den del av befolkningen som inte är föremål för överskuldssättning. Vidare har överskuldssatta ofta en negativ syn på framtiden.¹¹⁷ I en undersökning bland överskuldssatta uppgav mer än hälften av individerna att den ekonomiska situationen haft en negativ påverkan på förhållandet till deras familjer.¹¹⁸

5.3 Enkätundersökning; ”En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter”

Konsumentverket och Kronofogdemyndigheten genomförde i oktober 2007 en enkätundersökning i syfte att genom en kartläggning få ökad kunskap om unga vuxnas upplevelser och uppfattning av snabblån. Enkätundersökningen riktade sig till målgruppen unga vuxna i åldern 18-25 år. Frågeställningar som varför unga vuxna beslutat att ta snabblån och vad dessa använt de lånade pengarna till var områden som undersöktes.¹¹⁹

---

¹¹⁰ Finansinspektionen, Konsumentskyddet på finansmarknaden, 2014-05-15, s. 18-19.

¹¹¹ SOU 2016:68 s. 24.

¹¹² Carlsson, M., Bolagen som lockat 68 738 i skuldfällan, DN ekonomi, 2013-04-29.

¹¹³ Kronofogdemyndigheten, Alla vill göra rätt för sig; Överskuldssättningens orsaker och konsekvenser, 2008, s. 41.

¹¹⁴ Wigerström, E., Extrem risk för ohälsa och dödlighet bland människor med skuldsanering - ny forskning, DJ, 2014-10-14.

¹¹⁵ Konsumentverket, Rapport 2014:12; Är skuldsanering rehabiliterande?, 2014.

¹¹⁶ Wigerström, E., Extrem risk för ohälsa och dödlighet bland människor med skuldsanering - ny forskning, DJ, 2014-10-14.

¹¹⁷ Konsumentverket, Rapport 2014:16; Överskuldssättning och ohälsa, 2014, s. 7.

¹¹⁸ Konsumentverket, Rapport 2014:12; Är skuldsanering rehabiliterande?, 2014, s. 5.

¹¹⁹ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 26.

5.3.1 Resultat

Det var totalt 12 220 unga vuxna som svarade på enkäten och av dem var det 6 % som svarade ja på frågan om de någon gång tagit ett snabblån. Av de personer som svarade ja valde 75 % att besvara resterande frågor om bland annat vad de använt pengarna till och varför de valde att ta just snabblån.¹²⁰

37 % av de återstående personerna svarade att de med hjälp av de lånade pengarna köpt elektronik, kläder eller andra saker. 29 % uppgav att de brukade lånet till att betala sina löpande räkningar. 28 % svarade att de använt pengarna till resor och nöjen. De återstående personerna som utgjorde 16 % av de svarande hade betalat redan befintliga lån med de lånade pengarna.¹²¹

Av respondenterna var det hela 69 % som svarade att det var den snabba tillgången till pengarna som var anledningen till varför de beslutade att ta snabblån. 44 % svarade att de valde snabblån på grund av enkelheten med att ta det. 17 % angav att de fattade beslutet att ta ett snabblån eftersom kreditgivaren inte gör en ingående undersökning av kredittagarens ekonomi innan lånet beviljas. 12 % grundade sitt val om att ta snabblån på att de slapp personlig kontakt med långivaren.¹²²

Vidare ska belysas att 71 % av de svarande uppgav att det var genom marknadsföring som de fick kännedom om snabblån.¹²³

5.4 Snabblån över tid

Genom Kronofogdens förda statistik beträffande inströmmandet av obetalda snabblånsärenden har en stor variation i antalet genom åren kunnat konstateras. Mellan 2006 till 2009 ökade antalet nya ärenden avsevärt för att sedan minska två år i rad. År 2012 konstaterades återigen en ny uppgång av inströmning av obetalda snabblån. Beträffande ungdomsgruppen 18-25 år så var de överrepresenterade både år 2006 och 2007 vad gällde obetalda snabblån. År 2008 kunde en minskning konstateras med 17 %, för att sedan åter öka år 2012. År 2014 minskade överskuldssättningen bland ungdomarna.¹²⁴

I en utredning som gjordes år 2016 redogjordes återigen för att snabblånemarknaden är föränderlig och att en del sakförhållanden som tidigare kritiserats inte längre förekommer, att låneformen attraherar framför allt unga vuxna var bland annat ett exempel. Utredningen har dock kommit fram till att konsumenter som tar snabblån generellt bedöms ha lägre kreditvärdighet än andra konsumenter. Av de svarande med snabblåneskulder som deltog i undersökningen var hälften i åldrarna mellan 26 och 45 år. Vidare utgjorde åldersgruppen 18–25 år 23 % av de svarande. Mindre än 15 % var mellan 46 och 55 år, och knappt 10 % var 55 år och uppåt.¹²⁵

5.5 Jämförelse av konsumentkrediter

Privatlån är ett lån som riktar sig till konsumenter, precis som snabblån. Privatlån erbjuds ofta hos de större bankerna och lånebeloppen för dessa varierar, men är oftast högre än vid snabblån.¹²⁶

¹²⁰ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 27.

¹²¹ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 27.

¹²² Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 27.

¹²³ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 27.

¹²⁴ Kronofogdemyndigheten, Obetalda snabblån, halvårsrapport 1:2014.

¹²⁵ SOU 2016:68 s. 148.

¹²⁶ SBAB, Privatlån; Swedbank, Privatlån; Nordea, Privat.

Ett exempel på en storbank som erbjuder privatlån är Swedbank. Banken ställer upp krav där låntagaren måste vara minst 18 år och erhålla en regelbunden årsinkomst på minimum 240 000 kr som ensam sökande. Inkomstkravet kan dock justeras om individen har en medsökande. Inkomsten får inte utgöras av studiemedel, bidrag eller dylikt. Betalningsanmärkningar får ej förekomma och det måste finnas ett ekonomiskt utrymme att kunna betala kostnaderna för lånet. Lånets räntor bestäms efter individens ekonomiska förhållanden och amorteringstiden kan variera från 1 till 12 år. Kreditprovning görs vid låneansökan.¹²⁷

Snabblånevillkoren¹²⁸ skiljer sig en hel del från villkoren för Swedbanks privatlån. Hos exempelvis Ferratum ställs det upp ett ålderskrav, där minimumåldern för snabblån är 21 år. Individen måste ha en deklarerad inkomst, dock anges inte vilken typ av inkomst eller ett minsta krav för densamma. Skuldsaldo hos Kronofogden får inte förekomma och låntagaren måste vara folkbokförd i Sverige. Låntagaren måste ha ett giltigt mobilnummer, en giltig e-postadress och ett bankkonto. Snabblån kan beviljas trots betalningsanmärkning, om individen inte under de senaste sex månaderna erhållit en ny betalningsanmärkning, inte har fler än sex betalningsanmärkningar totalt samt uppfyller de uppställda grundkraven.¹²⁹

Vid jämförelse av lån, är det framförallt den effektiva räntan som används för att jämföra kostnaderna för lånet.¹³⁰ Uppgift om Swedbanks effektiva ränta var inte lätt att få tillgång till, den möjlighet som erbjuds för att ta reda på detta är att göra en lånekalkyl. Detta genom att fylla i sina låneuppgifter med exempelvis lånebelopp och återbetalningstid i lånekalkylatorn på Swedbanks hemsida. Vi skickade frågan till Swedbanks kundtjänst om vad deras högsta respektive lägsta effektiva ränta kunde bli, avseende privatlån.¹³¹ Tyvärr kunde de inte svara på denna fråga, vilket vi finner förståeligt sett till att bolaget trots allt uppfyller kravet i 8 § KkrL genom att exempel på den effektiva räntan anges i lånekalkylen. Dock menar vi att frågan knappast är omöjligt att svara på med ungefärliga procentenheter, om de så hade önskat. För en konsument är det troligtvis inte det lättaste att göra beräkningen som presenterades i avsnitt 2.3 på egen hand. Swedbanks årliga ränta för privatlån ligger från 3,68 till 13 %. Utifrån lånekalkylen har vi därför presumerat att det utöver den årliga räntan tillkommer uppläggningskostnader och amortering, vilket gör att någon enstaka procentenhet adderas i relation till den effektiva räntan.¹³²

Ferratums effektiva ränta varierar mellan 172–480 %.¹³³ Det är således en stor skillnad på hur mycket lånen kostar och Ferratums lån är avsevärt dyrare i längden. Det rör sig dock om vitt skilda belopp och lånetiden hos Swedbank sträcker sig upp till 12 år. Lägsta belopp att låna hos Swedbank är 50 000 kr, medan lägsta belopp att låna hos Ferratum är 500 kr.¹³⁴

---

¹²⁷ Swedbank, Privatlån.

¹²⁸ Se bilaga 2.

¹²⁹ Ferratum, Snabblån.

¹³⁰ Grobgeld, L., Norin, A., Konsumenträtt; Regler till hjälp och skydd för konsumenterna, s. 146.

¹³¹ Se bilaga 1.

¹³² Swedbank, Privatlån.

¹³³ Ferratum, Effektiv ränta.

¹³⁴ Swedbank, Privatlån; Ferratum, Låna pengar snabbt.

6. Aktuella förslag till lagändringar och andra åtgärder

Regeringen tillsatte under 2015 en utredning som hade i uppgift att utarbeta ytterligare åtgärder för att skapa en i högre grad ansvarsfull marknad för konsumentkrediter. Uppdragets syfte var att göra konsumentskyddet gällande snabblån starkare samt minska risken för att krediterna får överskudsättning som följd.¹³⁵

Utredarna i nyss nämnda utredning har tagit fram en definition av begreppet högkostnadskrediter och bestämde att utredningen endast skulle handla om de lån som innefattades i detta begrepp. Gränsen för vad som utgör en högkostnadskredit fastställde utredningen till 30 procentenheter över räntelagens(1975:635) referensränta. Från detta skulle dock kreditkort och kreditköp undantas och dessa skulle således inte omfattas av begreppet.¹³⁶

Utredningen föreslog en specifik upplysning vid marknadsföring av högkostnadskrediter. Upplysningen kan exempelvis handla om följderna av att bli skuldsatt samt vilka alternativ det finns för att få hjälp med ekonomiska spörsmål.¹³⁷

Därtill ville även utredningen införa räntetak och kostnadstak. Eftersom det finns risker med snabblånen ville utredarna införa räntetak som håller nere krediträntan och dröjsmålsränta till 40 %. Vidare innebär kostnadstaket att kostnaden aldrig ska kunna överstiga mer än 100 % av lånebeloppet i kostnader för lånet.¹³⁸

Nästföljande förslag gäller en begränsning av möjligheten att förlänga en högkostnadskredits löptid. Förslaget innebär att kreditgivaren endast ska ha möjlighet att förlänga återbetalningstiden en gång.¹³⁹

Vidare ansåg utredningen att kreditgivaren vid beräkningar av återbetalningsförmåga, i de fall konsumenten ansöker om en högkostnadskredit, ska ha större marginaler. Förslaget grundas på en kvar-att-leva-på-kalkyl.¹⁴⁰

Utredningen önskade även se kreditprövningar vid korta gratislån och sist ut föreslogs att högre krav ska ställas på marknadsföringens utformning, för att förhindra att marknadsföringen förekommer på ett sätt som är lockande.¹⁴¹

Lagförslagen förväntas träda i kraft 1 juli 2018 om de antas.¹⁴²

I en aktuell motion föreslås att kreditgivare vid bristfällig kreditprövning inte ska få hjälp av Kronofogden att driva in sina fordringar.¹⁴³

Nu under år 2017 har Konsumentverket även ett temaområde med särskilt fokus på bland annat överskudsättning. Överskudsättningstemat grundas på regeringsuppdraget om fördjupad samverkan mot överskudsättning, vilket vittnar om att överskudsatthet är ett fortsatt uppmärksammat problem i samhället. Projektet är uppdelat i tre faser. Kartläggningsfas och behovsanalys kommer göras först för att sen gå över i en genomförandefas under hösten 2017, där fokus kommer ligga på att framställa förebyggande aktiviteter för att reducera överskudsättningen och göra det lättare för överskudsatta att få rätsida på sin ekonomi.¹⁴⁴

Även om flera lagändringar gjorts i syfte att motverka oseriösa kreditgivning av snabblån finns det kvarstående problematik inom snabblånemarknaden, varvid många

---

¹³⁵ SOU 2016:68 s. 19.

¹³⁶ SOU 2016:68 s.19.

¹³⁷ SOU 2016:68 s. 19.

¹³⁸ SOU 2016:68 s. 19-20.

¹³⁹ SOU 2016:68 s. 20.

¹⁴⁰ SOU 2016:68 s. 20.

¹⁴¹ SOU 2016:68 s. 20.

¹⁴² SOU 2016:68 s. 30.

¹⁴³ 2016/17:2455.

¹⁴⁴ Konsumentverket, Överskudsättning.

konsumenter till följd av detta hamnar i skuldfällan. Riksdagen har därför så sent som i år uppmanat regeringen att ta till ytterligare åtgärder för att komma till rätta med problemen, samt att åtgärderna bland annat bör riktas mot otillräckliga kreditprövningar och kreditföretagens marknadsföring.¹⁴⁵ Därtill har Finansinspektionen nyligen uttalat att det största problemet på snabblånemarknaden är att det slarvas med kreditprövningarna.¹⁴⁶

---

¹⁴⁵ 2016/17:CU12 s. 68-69.

¹⁴⁶ TT, Regeringen överväger räntetak på snabblån, Di, 2016-08-15.

7. Analys

7.1 Vilka konsumenter tar snabblån och varför?

Konsumtionen i det svenska samhället ökar ständigt, vilket påvisas i en rapport som nämnts ovan.¹⁴⁷ Vidare är vi av den uppfattningen att många personer av olika anledningar konsumerar utöver sina tillgångar. När en person saknar ekonomiska resurser kan ett lån vara ett alternativ till att finansiera eventuella utgifter, nödvändiga eller ej. Om personen även befinner sig i ekonomiskt trångmål är risken stor att storbankerna inte beviljar ett lån. Enda möjligheten till att få en kredit kan då vara att ansöka om ett dyrt snabblån hos ett snabblåneföretag, då kreditgivare vid snabblån många gånger har lägre krav.

Det har förts statistik under åren avseende snabblån som påvisat att personer som tar snabblån ofta är låginkomsttagare med låg kreditvärdighet¹⁴⁸ Ofta har även konsumenterna som tar snabblån svårt att tillgodogöra sig och förstå finansiell information. Konsumenter är därför inte alltid medvetna om de kostnader och risker som ett snabblån kan föra med sig.¹⁴⁹

Därtill har forskning påvisat att individer som tar snabblån har en benägenhet att övervärdera den egna framtida betalningsförmågan och därför förringa innebörden av straffavgifter. Konsumenter kan därmed bland annat behöva ett ökat stöd för att avhålla sig från sådana kostnader.¹⁵⁰ Därav anser vi att konsumenter av snabblån många gånger förstår den egentliga innebörden av lånets kostnader först när det är dags för själva återbetalningen.

Dock har det visat sig att personer som ansöker om snabblån ofta är återkommande kunder och de flesta ansökningarna uträttas i slutet på månaden.¹⁵¹ I de fallen menar vi att personen bör vara insatt i lånets kostnader, men att det istället tyder på att personen är oförmögen att planera sin ekonomi och tar ytterligare lån för att betala av andra.

Vidare visade det sig i en av oss tidigare presenterad undersökning att personer som hamnar hos Kronofogden på grund av snabblån oftast är unga, personer med lägre inkomst än genomsnittet, ensamstående mammor och ofta har personerna även andra skulder. Personer med utländsk härkomst var även överrepresenterade.¹⁵² Det anförda stärker vår uppfattning om att det många gånger är personer med svag ekonomi som väljer att ta oförmånliga snabblån.

Personer som av någon anledning fått en försvagad ekonomi exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukskrivning löper stor risk att hamna i en ond spiral enligt vår mening. Dyra lån tas i syfte att förbättra den ekonomiska situationen men åtgärden leder endast till ytterligare skuldsättning, då snabblånen beviljas trots att personen uppenbart inte har de ekonomiska förutsättningarna för att genomföra återbetalningskraven.

Därtill nämnde vi dock tidigare att snabblåneskulder minskat hos unga personer mellan 18-25 år, vår teori angående detta är att kreditföretagens trogna och återkommande kunder blivit äldre, samt att kraven för att få en kredit beviljad har höjts med de senaste årens lagändringar.

7.1.1 Snabblån kontra privatlån

Utifrån vår jämförelse av Ferratums och Swedbanks villkor och uppställda krav kan vi konstatera att det som skiljer de två kreditgivarna åt mest är dels att ett högre ålderskrav

---

¹⁴⁷ Se avsnitt 5.1.

¹⁴⁸ SOU 2016:68 s. 20.

¹⁴⁹ Justitiedepartementet, Regeringen, En mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter, Dir 2015:43.

¹⁵⁰ Becker, B., Becker, T., Bos, M., Englund, P., Wissén, P., Konjunkturrådets rapport 2015; Den svenska skulden, s. 15-16.

¹⁵¹ Prop. 2013/14:107 s. 23.

¹⁵² Prop. 2013/14:107 bilaga 5 s. 114.

uppställs vid snabblån, men framförallt hur de ser på kredittagarens ekonomi.¹⁵³ Swedbank accepterar inga betalningsanmärkningar, medan Ferratum godkänner lån för någon som har upp till sex stycken. Inkomstkrav finns hos båda kreditgivare, men Ferratums tycks vara lättare att uppnå. Det framgår inget om att inkomsten inte får utgöras av bidrag eller liknande i Ferratums villkor. Snabblåneföretagen ställer tillsynes upp en del krav, dock menar vi att det kan ifrågasättas hur strikt dessa tillämpas och kontrolleras i realiteten.¹⁵⁴

Skillnaden mellan den effektiva räntan hos Ferratum och Swedbank rör sig om hundratals procentenheter.¹⁵⁵ Att ta flera mindre snabblån hos en långivare som Ferratum över tid skulle på grund av den höga effektiva räntan medföra betydande kostnader, jämfört med ett ta ett större lån hos en långivare som Swedbank. Utifrån de stora olikheter som föreligger när det kommer till kraven som uppställs på låntagaren, blir det tydligt att lånen riktar sig till olika målgrupper med olika behov. Möjligheten att erhålla ett lån hos Swedbank tycks i allmänhet vara lägre, då kraven på kredittagaren är högre. Därtill riktar sig Swedbanks lån enligt vår mening främst till individer som har ordnad ekonomi och lån tas i syfte att göra en investering som överstiger månadsinkomsten. Swedbanks beviljningsprocess menar vi kan antas vara mer omfattande på grund av de höga krav som uppställs, vilket torde betyda att beviljningsprocessen tar längre tid. Detta menar vi gör att rättshandlingen som sådan kan antas vara mindre impulsiv, då det dröjer längre tid innan kredittagaren får tillgång till de lånade medlen.

7.1.2 Bidragande orsaker till att snabblån tas

Kreditutvecklingens snabba framväxt menar vi har frambringat ett handlingsmönster där individer i högre omfattning konsumerar först och betalar sen. Enligt vår uppfattning kan låneansökningar nu göras på internet under dygnets alla timmar, lättillgängligheten till krediter har således tilltagit under åren vilket medfört större möjligheter till impulsiva handlingar.

“Den korta tiden mellan ansökan och beviljande är både en anledning till att man väljer sms-lånen och att man i efterhand ångrar sig”.¹⁵⁶

Därtill fyller konsumtion enligt vår mening fler funktioner än bara de materiella, som exempel kan en individ genom konsumtion visa vem denne är eller vilken grupp han eller hon önskar vara en del av. Vidare menar vi att konsumtionen därav fått ett statusvärde i samhället. Vi anser även att vissa personer har lättare än andra att bli påverkade av marknadsföring och andra yttre faktorer som kan leda till att dessa konsumerar mer och i vissa fall till och med mer än vad de egentligen har råd med, vilket kan få till följd att dyra lån tas som i sin tur leder till skuldsättning.

En inte helt okomplicerad faktor torde därtill vara att en skuldsättning kan ske utifrån omständigheter som är både är positiva och negativa. Lånefinansiering menar vi ger ökade valmöjligheter ekonomiskt, men samtidigt riskerar belåningen att bringa ekonomiska problem och en förhöjd sårbarhet om inkomsten blir alltför skuldbelastad. I de hushåll där krediterna är av betydelse för att få vardagsekonomin att gå ihop, menar vi att det finns en risk att skuldproblemen förvärras ytterligare.

Konsumenter som inte uppfyller de traditionella låneinstitutens krav för privatlån placeras utanför den förmånligare delen av kreditmarknaden. Detta är enligt vår mening en bidragande

---

¹⁵³ Se avsnitt 5.5.

¹⁵⁴ Se Sjödel, M., Linnea fick snabblån trots för låg inkomst, SR, 2015-02-12.

¹⁵⁵ Se avsnitt 5.5.

¹⁵⁶ Sandvall, L., Överskuldsättningens ansikten; En studie av vägar in i och ut ur ekonomiska svårigheter, s. 23.

orsak till varför vissa konsumenter väljer att ta dyra snabblån, hos en långivare som till exempel Ferratum.

I den tidigare presenterade enkätundersökningen svarade de flesta respondenterna att det var den snabba tillgången till pengarna som var anledningen till varför de beslutade att ta snabblån. Därtill svarade flera att det var på grund av enkelheten med att ta lånet som de hade gjort låneansökan.¹⁵⁷ De svarande uppgav även att de använt pengarna till att köpa elektronik, kläder och resor eller betalat räkningar.¹⁵⁸ Detta menar vi tyder på konsumtion utöver sina tillgångar och avsaknad vad gäller konsekvenstänk.

Vidare ska belysas att nästan alla de svarande angav att det var genom marknadsföring som de fick kännedom om snabblån.¹⁵⁹ I en tidigare nämnd studie påvisades att det typiska utseendet för marknadsföringen av snabblån var ”snabb lycka med hjälp av snabba pengar”.¹⁶⁰

Även vi kan utifrån att ha tagit del av marknadsföring på snabblånemarknaden vittna om att många kreditföretag använder sig av lockande annonser.¹⁶¹ Utifrån både bilder och skrift ges intrycket att snabba pengar ger snabb lycka, detta trots att det är otillbörligt.¹⁶²

Vi menar att många gånger hamnar konsumenter i skuldsättningsfällan på grund av den påträngande marknadsföringen som signalerar möjligheten till att lösa alla sina bekymmer genom att ta ett snabbt och enkelt kreditlån, utan att tydliggöra konsekvenserna. Marknadsföringen anser vi på samma sätt även bidrar till impulsiva handlingar.

7.2 Vilka konsekvenser kan bli följderna av snabblån?

7.2.1 Konsekvenser för individen

Det är många personer som hamnar hos Kronofogden på grund av obetalade lån.¹⁶³ Snabblån får således allt för många gånger betalningsanmärkningar och överskuldssatthet som följd. Vi anser att skuldsatthet kan leda till betalningsanmärkningar men även omvänt menar vi att betalningsanmärkningarna i sig kan leda till att individer tar mindre förmånliga snabblån som i sin tur förvärrar den redan ansträngda ekonomiska situationen. När en individ inte beviljas förmånliga privatlån hos storbankerna så blir enda utvägen för att få en kredit att ta ett mindre förmånligt snabblån.¹⁶⁴ Detta då det som vi tidigare påtalat finns många snabblångivare som lånar ut pengar trots att den sökande har en eller flera betalningsanmärkningar. Det blir enligt vår mening en ond cirkel där individer som redan är försatta i ekonomiskt trångmål utnyttjas.

Vi är av uppfattningen att det nästan aldrig är en god idé att försöka lösa ekonomiska problem med att skaffa ytterligare skulder. Det torde dock vara skäligt i de enstaka fall där den lånesökande har gamla betalningsanmärkningar men vid lånetidpunkten har fått ordning på sin ekonomi och därtill har en klar och tydlig plan med sitt låntagande.

Om en person fått en betalningsanmärkning som följd av en försenad eller helt utebliven återbetalning, blir det ekonomiska livet mer begränsat som vi tidigare nämnt. För personer med betalningsanmärkningar är bland annat risken stor för att det uppstår svårigheter med att ingå andra former av avtal, som exempelvis hyresrättsavtal.

Forskning har därtill visat att skuldsatta individer oftare drabbas av både fysisk och psykisk ohälsa än vad individer som inte har ekonomiska problem gör. Vidare vittnade

¹⁵⁷ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 27.

¹⁵⁸ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 27.

¹⁵⁹ Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, s. 27.

¹⁶⁰ Se avsnitt 3.1.1.

¹⁶¹ Se exempelvis L'éasy, Låna pengar; Lånbutiken, Sms lån och snabblån.

¹⁶² Se MD 2010:30, MD 2007:17.

¹⁶³ Carlsson, M., Bolagen som lockat 68 738 i skuldfällan, DN ekonomi, 2013-04-29.

¹⁶⁴ SOU 2016:68 s. 20.

samtliga överskuldssatta gäldenärer om en plågsam känsla i en intervju. Kredittagarna kände också utanförskap och skam. Därjämte upplevde de sig både stressade och sjuka. Många överskuldssatta känner också en hopplöshet och har en negativ syn på framtiden. Därtill påverkas också ofta förhållandet till de överskuldssattas familjer negativt.¹⁶⁵ Detta menar vi tyder på att överskuldssättning kan vara en hälsofara och utgör således en konsekvens i sig som vi menar att konsumenten borde informeras om.

Ytterligare en konsekvens som enligt vår mening skulle kunna bli följden av att leva utöver sina tillgångar är missbruksproblematik i form av shoppingberoende. Missbruk i olika varianter är ett folkhälsoproblem och enligt vår uppfattning kan många gånger utsatta personer, såsom arbetslösa eller sjukskrivna, lättare dras in i det.

Enligt vår mening kan ett levnadssätt utöver tillgångarna således trigga igång ett missbruk, men tvärtom kan också ett kostsamt beroende vara orsaken till att snabblån tas från första början.

Spelmissbruk är som exempel ett missbruk som kostar mycket pengar. När individen spelar bort mer pengar än denne får in så kan det enligt vår uppfattning vara lätt att ta en snabb kredit för att bekosta sitt spelande.

7.2.2 Konsekvenser för samhället

Enligt vår mening är snabblånen ett samhällsproblem där kreditgivarna kunnat utnyttja brister i konsumentkreditlagen.

Snabblånemarknaden har som tidigare nämnts expanderat under de senaste åren och i linje med utvecklingen hamnar allt fler individer hos Kronofogden på grund av att de inte kan betala sina skulder. Utvecklingens följder är i detta hänseende negativa, både för den enskilde individen som blivit skuldssatt, men också för samhället i övrigt då ohälsan är en stor belastning för välfärdssystemen.¹⁶⁶ Sjukskrivningar kostar samhället flera miljarder kronor per år.¹⁶⁷

Vid överskuldssättning anser vi att risken är stor att individen blir sjukskriven på grund av att hälsotillståndet försämras. Om individen inte längre kan sörja för sig själv ekonomiskt, menar vi att samhället får betala i form av bidrag eller dylikt. Detta blir ett etiskt problem enligt vår mening, då individen oftast försatt sig i situationen på grund av egna och aktiva val.

Enligt en granskning gjord av Riksrevisionen är det samhällsekonomiskt effektivt med åtgärder som förbättrar hjälpen för de individer som är överskuldssatta, eftersom överskuldssatta personer har sämre hälsa och arbetar mindre än genomsnittsbefolkningen och detta medför ett högt pris både för den enskilde och samhället.¹⁶⁸

7.3 Är bestämmelsen om kreditprövning tydlig samt hur efterlevs den?

Sett till olikheterna mellan kreditgivare som erbjuder snabblån och de större bankernas privatlån kan det enligt vår mening ifrågasättas vilka enhetliga krav som ställs upp vid kreditprövning för samtliga kreditgivare som erbjuder krediter till konsumenter. Det rör sig i båda fall om konsumentkrediter och därför är det samma reglering som styr deras kreditprövningar.

---

¹⁶⁵ Se avsnitt 5.2.

¹⁶⁶ Wigerström, E., Extrem risk för ohälsa och dödlighet bland människor med skuldsanering - ny forskning, DJ, 2014-10-14.

¹⁶⁷ Vision, Sjukskrivningarna kostar välfärden miljarder, 2016.

¹⁶⁸ Wigerström, E., Allt fler är svårt skuldssatta - "har ett högt pris både för den enskilde och samhället", 2015-06-30.

Vidare kan det ifrågasättas hur väl underbyggd den bedömning som kreditgivaren gör gällande konsumentens återbetalningsförmåga är och därmed hur stor risken är att någon utan återbetalningsförmåga beviljas lån.¹⁶⁹

I 12 § KkrL framgår knapp information om kreditprövning, den ska grundas på tillräckliga uppgifter. Utifrån dessa uppgifter ska alltså bedömningen ske. I lagtexten kan inte utläsas till vilka uppgifter hänsyn bör tas.

H&M-fallet, som presenterades i avsnitt 4.3.1, torde enligt vår mening ha stor effekt på synen på kreditprövning. De riktlinjer om kreditprövning som uppställs i Konsumentverkets respektive Finansinspektionens allmänna råd tycks enligt kammarrätten sakna betydelse. Utrymmet för hur en kreditprövning ska genomföras utvidgas enligt vår mening genom domen och banar väg för en mer okomplicerad och ytlig kreditprövning, där statistik som baseras på upp till två år gamla ekonomiska förhållanden kan vara grunden.

Vi menar att rättsläget genom detta rättsfall påvisas osäkert. Kammarrätten gör en bedömning av vad som är tillräckliga uppgifter och Konsumentverket en annan. Detta anser vi visar att lagstiftningen är otydlig. Konsumentverket är som vi nämnt dessutom tillsynsmyndighet över kreditbolagen och att dessa följer konsumentkreditlagen, varför vi anser att myndigheten om någon borde veta vad som gäller.

Som vi tidigare nämnt har Konsumentverket dock uttalat att myndigheten kommer överklaga kammarrättens beslut till Högsta förvaltningsdomstolen, vilket vi menar vore bra för att få klarhet i rättsläget.

Om Högsta förvaltningsdomstolen tar upp fallet och beslutar i enlighet med kammarrättens dom torde detta betyda att de riktlinjer Konsumentverket framställt behöver ses över och följaktligen även den tillsyn myndigheten utövar.

Beroende på hur omfattande en kreditprövning generellt sett ska vara kan det enligt vår mening medföra en stor börda för näringsidkaren. Samtidigt har konsumenten oftast en underkastad ställning i förhållande till näringsidkaren, vilket gör att denne behöver ett skydd. Det hela blir således en avvägningsproblematik där konsumentens intressen ställs mot näringsidkarens. Frågan menar vi blir huruvida en omfattande kreditprövning alltid står i rimlig proportion till konsumentens behov av skydd. Vi lever de facto i ett fritt samhälle där varje individ med rättshandlingsförmåga kan ingå de avtal den helst vill. En näringsidkare som uppfyller informationskraven på ett tillfredsställande sätt torde inte ha ett lika stort ansvar att göra en ytterst omfattande kreditprövning. Genom att konsumenten är väl informerad om vad avtalet innebär, bör också denne kunna förväntas ta ett större ansvar.

Att inte informera kredittagaren ordentligt om vad avtalet innebär innan kreditavtalet ska ingås menar vi kan jämföras med att kreditgivaren är i ond tro, det vill säga denne vet om eller borde förstått att kredittagaren inte är införstådd i vad avtalet faktiskt innebär. Om kreditgivaren lämnat information torde detta enligt vår mening istället kunna leda till att kreditgivaren är i god tro och ansvaret för avtalet blir således mer jämlikt.¹⁷⁰

I det fall konsumenten har informerats väl menar vi följaktligen att tillräckliga uppgifter lättare borde kunna anses uppfyllt, det vill säga kreditprövningen borde inte behöva vara alltför omfattande. Varje individ har trots allt eget ansvar för sin ekonomi och de resurser näringsidkaren lägger på kreditprövningen borde rimligtvis, i förhållande till sin verksamhet, utgöra en mindre del.

Därtill menar vi att en kreditprövning inkräktar på individens integritet. Ju mer omfattande kreditprövningen är desto mer åsidosätts individens integritet. Därför torde det

---

¹⁶⁹ Jfr. Sjödell, M., Linnea fick snabbblån trots för låg inkomst, SR, 2015-02-12.

¹⁷⁰ Ramberg, C., Ramberg, J., Allmän avtalsrätt, s. 176.

vara viktigt att en kreditprövning begränsas till att göras i den omfattning som den aktuella situationen kräver och inte mer långtgående än nödvändigt.

När det kommer till verksamheter som har lån som riktar sig till konsumenter menar vi dock att kreditprövningen är en naturlig del i verksamheten och därför borde den rimliga proportionen för hur omfattande kreditprövningen behöver vara, kunna vara högre jämfört med en verksamhet som har en annan huvudsaklig syssla, på samma sätt som för bolaget H&M, och där kreditgivningen endast är en alternativ betalning.

Vad gäller beviljande av snabbblån för en konsument som har betalningsanmärkningar menar vi att kreditprövningen i det fallet skulle behöva vara mer omfattande för att kunna säkerställa att konsumenten ändå har förmåga att återbetala lånet. Dock kan ifrågasättas om ens en omfattande kreditprövning kan resultera i ett sådant säkert resultat, att det är försvarbart att bevilja kredit till en konsument som har betalningsanmärkningar. Detta med hänsyn till att betalningsanmärkningen påvisar att konsumenten åtminstone tidigare haft problem att sköta sin ekonomi och detta kan enligt vår mening handla om ett beteende, där det saknar betydelse att de löpande kostnaderna täcks av inkomsterna med god marginal. Det kan röra sig om en individ som saknar förmåga att hantera pengar på ett förnuftigt sätt.

Principen om pacta sunt servanda, avtal ska hållas, ställs enligt vår mening här på sin spets.¹⁷¹ Genom bestämmelsen om kreditprövning i konsumentkreditlagen menar vi att ansvaret för båda parter kapacitet att hålla avtalet till stor del ligger hos näringsidkaren. En annan aspekt torde vara att det kan vara svårt för kreditgivaren att få en tydlig och rättvisande bild av kredittagarens ekonomiska situation, endast individen själv känner till alla förhållanden och torde därför vara den som lättast kan avgöra huruvida densamme kommer kunna fullfölja avtalet. Högsta domstolen har i tidigare rättsfall konstaterat att en konsument som ansöker om en kredit presumeras vara insatt i sin ekonomi och själv kunna avgöra huruvida förutsättningar att återbetala lånet finns.¹⁷²

På samma sätt menar vi dock att det är kreditgivaren som har bäst uppfattning om vad kreditavtalet innebär och vad som emellertid krävs av kredittagaren för att denne rimligtvis ska kunna hålla sin del av avtalet. Ett samspel mellan parternas ansvar menar vi därför vore att föredra, exempelvis att kreditprövningen måste göras av näringsidkaren och att denne måste samla in de uppgifter som krävs, men att kredittagaren liksom kreditgivaren har en informationsskyldighet. Kredittagarens informationsskyldighet skulle i sådant fall kunna vara att lämna kreditgivaren samtliga uppgifter som har inverkan på dennes löpande ekonomi. Denna uppgift menar vi att annars kan vara svår att få fram, då det knappast finns fullständigt återgivet i någon databas. Å andra sidan kan kanske ett sådant informationskrav anses föreligga indirekt då kreditgivaren har rätt att neka lån om inte tillräckligt underlag finns för att göra en bedömning. Därtill är det troligtvis angeläget för konsumenten att lånet beviljas, vilket troligtvis resulterar i att denne anskaffar och överlämnar de uppgifter kreditgivaren efterfrågar.

7.4 Är lagstiftningen vad gäller snabbblån effektiv?

7.4.1 Vad som fungerar effektivt

Genom den relativt nya lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter infördes en rad bestämmelser om kreditgivning till konsumenter som var till förmån för konsumentskyddet.¹⁷³

---

¹⁷¹ Ramberg, C., Ramberg, J., Allmän avtalsrätt, s. 29.

¹⁷² NJA 1996 s. 3; NJA 1999 s. 304.

¹⁷³ Prop. 2013/14:107.

Då en utredning gjordes år 2016 var effekterna av lagens tillkomst alltså svårbedömda eftersom lagen då ännu inte varit i kraft tillräckligt länge. Utredningen bedömde dock att de näringsrättsliga kraven som riktats mot kreditföretagen syntes ha haft en hämmande effekt på snabblåne marknaden, som exempel har tillståndprocessen genom att kreditgivarna kontrolleras medfört att marknaden är något säkrare för konsumenten.¹⁷⁴

Under utredningens gång hade nio snabblånebolag fått avslag på sin ansökan att bedriva verksamhet. I sju av fallen fick företagen avslag bland annat på grund av bristande rutiner hos bolaget vid kreditprövning. Tillståndskraven har således visat sig vara ett verkningfullt sätt att få effekt för gällande lagstiftning om kreditprövning, då endast de kreditgivare som bedömdes utföra tillräckliga kreditprövningar beviljades tillstånd.¹⁷⁵

Därtill har även Finansinspektionen gjort uppskattningen att tillståndsplikten för konsumentkreditgivare minimerat risken för oriktigt medgivna lån. Till följd därav är lagstiftningen således att anse som ett betydelsefullt komplement till konsumentkreditlagens reglering och Konsumentverkets tillsyn.¹⁷⁶

Utredningen framhöll att lagen om viss verksamhet med konsumentkrediter medfört positiva effekter på konsumentskyddet, men att det fortfarande finns behov av åtgärder till skydd för konsumenterna på snabblåne marknaden.¹⁷⁷

Vi anser det vara av betydande vikt att kreditprövningar utförs på ett korrekt sätt där personer som inte har råd att ta lån på grund av en ansträngd ekonomi inte heller beviljas dem. Lån som beviljas i strid mot det ovan anförda leder endast till ytterligare överskuldssättning enligt vår mening.

Därtill är bestämmelsen i konsumentkreditlagen om sanktionsavgift vid bristfällig kreditprövning som sådant också ett ansevärt påtryckningsmedel för att kreditgivare faktiskt ska utföra korrekta kreditprövningar. Vilket i sin tur exempelvis kan leda till att personer med spelmissbruk stoppas från att ta snabba lån och spela utöver sin ekonomiska kapacitet.¹⁷⁸ Vi anser att det oaktat även gäller för andra missbruk som vi tidigare nämnt, exempelvis shoppingberoende.

Vidare menar vi att personer med ett kostsamt missbruk¹⁷⁹ förmodligen nästan aldrig har råd att finansiera det. Genom att strypa den sista möjliga chansen att få krediter beviljade torde möjligheten till att fortsätta missbruket enligt vår mening stoppas. Det i sin tur skulle kunna leda till att den missbrukande personen i fråga till slut blir tvungen att söka hjälp för sitt negativa beteende, vilket kan vara svårt under ett pågående missbruksförlopp eftersom hjärnans belöningssystem då är aktiverat via missbruket.¹⁸⁰

7.4.2 Vad som är fortsatt bristfälligt och förslag till förbättringar

Vi anser att även om flera av lagändringarnas effekter ännu är ovissa menar vi att det finns tydliga brister i lagstiftningen som inte kan vägas upp av de hitintills gjorda ändringarna.

I den utredning som regeringen tillsatt och som presenterades i avsnitt 6 framhöll utredarna bland annat att dagens effektiva ränta på snabblån är för hög samt att det är den höga effektiva räntan som är skadligast för konsumenterna. Detta menar vi kan skönjas även utifrån de rapporter och undersökningar som vi presenterat tidigare.

---

¹⁷⁴ SOU 2016:68 s.170.

¹⁷⁵ SOU 2016:68 s.170.

¹⁷⁶ SOU 2016:68 s. 170-171.

¹⁷⁷ SOU 2016:68 s. 172.

¹⁷⁸ SOU 2017:30 s. 619.

¹⁷⁹ Se avsnitt 7.2.1.

¹⁸⁰ Klefbom, J., Missbruk och beroende, Psykologiguiden, 2009-04-29.

Varför utredningen valde att utesluta kreditkort och kreditköp från begreppet högkostnadskrediter finner vi dock besynnerligt då vi anar att det kan skapa problem i längden, då det kan leda till en lucka i lagstiftningen.

Vi menar att det omöjligt kan vara gynnsammare att exempelvis köpa en dator på avbetalning med en effektiv ränta på 40 %, i förhållande till att ta en högkostnadskredit med en effektiv ränta på 35 %. Om lagen ändock formuleras utefter dessa förslag kommer således snabblånet falla inom de aktuella reglerna men inte avbetalningen på datorn, enligt vår uppfattning.

”Orsaken till att utredningen inte omfattat kreditköp är att utredningens uppdrag varit att i huvudsak överväga åtgärder avseende snabblån”¹⁸¹. Detta menar vi ger uttryck för att fokus ska ligga på att lösa ett påtagligt och uppmärksammat problemområde, men att resultatet blir att ett annat skapas genom avgränsningen.

Vidare är kreditgivarna i snabblånebranschen kvicka och vana att anpassa sig till nya omständigheter enligt vår mening, detta då de varit tvungna till det på grund av senaste årens lagändringar på området. Vi menar att snabblåneföretagens nästa steg i utvecklingen således skulle kunna vara att justera låneformen genom att addera kreditkort och därmed undkomma den nya regleringen. Vilket betyder att även om samtliga av utredningens andra förslag skulle antas och träda i kraft år 2018, kan kreditgivarna i princip fortsätta att bedriva sin verksamhet exakt som idag men istället erbjuda kredit med samma villkor fast i form av kreditkort. Vi menar således att förslagen kan komma att bli verkningsslösa på grund av att utredningen valt att undanta kreditköp och kreditkort i sin definition av högkostnadskrediter.

Vi ställer oss dock positiva till utredningens övriga förslag. Syftet med regeringens förslag är som tidigare nämnts bland annat att skapa en mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter samt stärka konsumentskyddet och vi gör bedömningen att det finns goda möjligheter för syftet att uppnås, om förslagen genomförs. Vi kan som exempel se flera fördelar med att ett räntetak samt ett kostnadstak införs. Ur ett konsumentperspektiv blir det en trygghet att omkostnaderna inte kan skena iväg obegränsat.

Därtill är vi eniga om att ett särskilt informationskrav vid marknadsföring av snabblån gällande lånens eventuella konsekvenser skulle komma att minska antalet snabblånekunder, åtminstone skulle konsumentgruppen som överhuvudtaget inte är pålästa om nackdelarna med dyra snabblån komma att bli varse dem. Eftersom det tillsynes dels är svårt för Konsumentverket och andra berörda myndigheter att kontrollera all marknadsföring och det dels kan vara svårt för en del konsumenter att ta till sig informationen om konsekvenserna, menar vi dock att förslaget förmodligen inte är tillräckligt. Enligt vår uppfattning behövs en än mer avskräckande information vid marknadsföring av högkostnadskrediter för att uppnå full effekt, som ingen kan undgå, likt de varningstexter som idag finns på cigarettpaketet.

Obligatoriska varningstexter på svenska cigarettpaketet infördes år 1977.¹⁸² Med sådan varning menas ett meddelande om de negativa effekter som kan uppkomma på människans hälsa samt andra oönskade konsekvenser till följd av användandet av dessa produkter.¹⁸³

Syftet med varningstexten på cigarettpaketet är således att få rökare att reflektera kring riskerna med sitt rökande och vid en likartad varningstext anpassad för snabblån skulle låntagaren tänka till en extra gång innan han eller hon skickar iväg låneansökan eller möjligen välja att helt avstå från krediten.

Vi anser att konsumenterna skulle skyddas från att bli lockade till att ansöka om snabblån om det skulle införas krav på standardiserade och obligatoriska varningstexter innehållande eventuella konsekvenser, vilka kan uppstå som följd av att ta högkostnadskrediter. De

---

¹⁸¹ SOU 2016:68 s. 26.

¹⁸² Tobaksfakta, Svensk tobakspolitik under hundra år, 2011-03-16.

¹⁸³ Folkhälsomyndigheten, Märkning av cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa, 2016-07-05.

konsekvenser som skulle vara lämpliga att påvisa enligt vår mening är exempelvis överskuldssättning och dess medföljande hälsorisker såsom stress och depression.

Som stöd för vårt argument gällande varningstexter finns studier av konsumentbeteenden som har påvisat betydelsen av inramningseffekter. Med inramningseffekt menas att små förändringar huruvida något framställs kan ge stor betydelse vid ett beslutsfattande. I en beslutssituation ställs individen ofta inför olika alternativ och det har visat sig vara av väsentlig betydelse hur beslutsproblemet framförs och hur det inramas. Av betydelse är som exempel om konsekvenserna av en viss valmöjlighet beskrivs som en vinst eller som en förlust.¹⁸⁴

Enligt vår mening är det också viktigt att en förändring sker vad gäller marknadsföringen. Det sätt som marknadsföringen sker på idag menar vi klart uppmanar till att ta lån. En person som egentligen inte haft för avsikt att ta lån kan således bli lockad och försätta sig i en onödig och kostsam situation. Vi menar att människan till sin natur oftast väljer det alternativ som direkt ger en positiv känsla och tänker inte alltid på konsekvenserna, alternativt ser bara det positiva för stunden och att detta är övervägande för beslutet. Omedelbar lycka ställs således mot nytta i ett längre perspektiv.

Det är ett allmänt känt fenomen att människor har en benägenhet att värdera nuet högre än framtiden, människor diskonterar således framtiden när beslut ska fattas. Ett pengabelopp den här månaden är mer värt än vad samma pengabelopp är om ett år.¹⁸⁵

Trots att utredningen presenterar flera förslag på åtgärder för att stärka konsumentskyddet, finns dock fortfarande problematik inom snabblånebranschen som inte utretts.¹⁸⁶

En problematisk frågeställning är enligt vår mening till exempel att individer tar snabblån hos flera olika kreditgivare, vilket inte är ovanligt. Detta medför att det blir svårt för kreditgivaren att veta hur kredittagarens egentliga marginaler ser ut. Företagen kan lämna information till varandra om de vill, men gällande detta finns inget krav i dagsläget.

Angående ovan nämnda situation framhöll ansvarig för utredningen att om informationen skulle utbytas kreditgivarna emellan skulle flera problem på marknaden lösas. Utredningen hade dock varken tid eller resurser att analysera den frågan.¹⁸⁷

7.4.2.2 Oseriösa företag

Kreditgivare på snabblånemarknaden som inte följer lagen, exempelvis inte tar hänsyn till god kreditgivningssed eller använder sig av marknadsföring på ett otillbörligt sätt, klassas enligt vår mening som oseriösa företag. Om vinstsyftet därtill tenderar att leda till utnyttjande av redan utsatta människor i samhället så anser vi företaget vara än mer olämpligt.

Det finns idag ett flertal oseriösa företag på snabblånemarknaden, vilket vi menar bekräftas av riksdagens uppmaning till regeringen att påbörja fler åtgärder för att motarbeta förekomsten av oseriös kreditgivning på snabblånemarknaden.¹⁸⁸

Vi anser att snabblånens affärsmodell dels handlar om att driva in individer i skuldfällan och dels om att utnyttja Kronofogdens tjänster till det yttersta. Kreditföretagen på marknaden gör stora vinster genom att ta ut höga räntor och avgifter. När konsumenterna väl försatts i

---

¹⁸⁴ Östling, R., Beteendekonometri och konsumentpolitik, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, 2009-03-11, s. 20.

¹⁸⁵ Östling, R., Beteendekonometri och konsumentpolitik, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, 2009-03-11, s.18-19.

¹⁸⁶ SOU 2016:68.

¹⁸⁷ TT, Så ska regeringen få bukt med snabblånen, SvD, 2016-10-12.

¹⁸⁸ 2016/17:CU12 s. 61.

skuld driver Kronofogden in fordringarna vilket är mycket gynnsamt för kreditgivaren. Därtill menar vi att Kronofogdens skyldighet att driva in fordringarna blir en olämplig del av de oseriösa företagens tillvägagångssätt att utnyttja personer som redan är i ekonomiskt trångmål.

Om motionen som vi tidigare presenterat gällande begränsad tillgång till Kronofogdens indrivning av fordran vid bristande kreditprövning antas, skulle stopp sättas för kreditgivare med ovan nämnda affärsidé. Detta menar vi är viktigt då vi anser att modellen är opassande.

Ytterligare ett sätt att kunna ta krafttag mot oseriösa kreditföretag är att införa en bestämmelse om att kreditgivaren inte får ta ut ränta eller avgifter på lånet i de fall kreditgivaren på något sätt gjort en otillräcklig kreditprövning. På så vis skulle kredittagaren endast behöva betala tillbaka den lånade summan och försätts således i en avsevärt bättre situation mot den ekonomiska börda det kan innebära för denne att behöva betala tillbaka dubbelt så mycket eller kanske än mer, särskilt i de fall lån överhuvudtaget inte borde ha beviljats. Detta skulle troligtvis kunna leda till att fler företag väljer att genomföra en fullgod kreditprövning för att säkerställa att de i sin utlåning erhåller intäkter och därmed uppfylla sitt syfte som näringsidkare - att gå med vinst!

Vi anser att affärsidén med snabb lån till stor del bygger på möjliggörandet för personer med dålig ekonomi att kunna fortsätta låna pengar fast de egentligen inte borde. Detta då möjligheten endast leder till en djupare skuldsättning.

Ockerparagraferna tycks i dagsläget vara svåra att tillämpa vid snabb lån och få mål resulterar i att någon döms för ocker. Detta då det måste föreligga ett uppenbart missförhållande mellan parterna samt att gärningsmannens utnyttjande är orsaken till rättshandlingen. Högsta domstolen dömde dock en person för ocker år 2013, i det fallet handlade det om en förmögenhetsöverföring där en kvinna utnyttjat sin systems psykiska tillstånd.¹⁸⁹ Därtill dömde Hovrätten en person för ocker 2016,¹⁹⁰ dessförinnan var det år 1995 som en kreditgivare dömdes för ocker, i det fallet uppgick räntan för lånet till närmare 50 %.¹⁹¹

Vi menar att en kreditgivare som erbjuder lån till en ränta som är många gånger högre än i nyss nämnda fall, borde leda till åtal och sedermera på samma sätt kunna dömas för ocker. Under många år var det som vi tidigare nämnt dock ingen som dömdes för ocker och ens åtal för detsamma var sällsynt.¹⁹² Detta menar vi påvisar svårigheten i att tillämpa paragrafen och att bestämmelsen därför till stor del saknar en faktisk verkan när det kommer till snabb lån.

7.4.2.3 Snabblånebranschen utifrån kreditgivarnas perspektiv

Att föreningen S.K.E.F finns kan enligt vår mening möjligen vara bra i den mån föreningen samlar och godkänner kreditföretag. Huruvida informationen som ges via deras hemsida angående snabb lån ger en neutral rättvisande bild av verkligheten menar vi dock kan diskuteras. S.K.E.F tycks ha en uppfattning som alltjämt påvisar endast de fördelar som finns med snabb lån, i relation till de resultat som framkommit i exempelvis Kronofogdens rapporter menar vi dock att de positiva faktorerna får en underordnad betydelse till de risker och den negativa konsekvenser som kan bli följden av snabb lån.

Vid en intervju med Dagens Nyheter jämförde Vd:n vid ett kreditgivningsbolag att ta snabb lån med att köpa kaffe på kafé, han menade att snabb lånen är många gånger dyrare än ett vanligt privatlån, precis som att kaffet är dyrare på ett kafé än hemma. Ändå finns det

---

¹⁸⁹ NJA 2013 s. 1130.

¹⁹⁰ Hovrätten för västra Sverige, dom 2016-11-22, B 2122-16.

¹⁹¹ NJA 1995 s. 430.

¹⁹² Pettersson, L., Riskfritt att låna ut pengar till extremränta, SVT nyheter, 2012-09-05.

fördelar med det dyrare alternativet. Ett snabblån har kort löptid och därför menade Vd:n att kredittagaren snabbt kan lösa skulden och blir därigenom snabbt skuldfri.¹⁹³

Nyss nämnda resonemang förutsätter enligt vår mening dock att kreditgivaren genomför kontrollerna av kredittagarens kreditvärdighet grundligt innan lån medges, för att lånen ska kunna fylla den positiva funktion som Vd:n i intervjun framhöll.

---

¹⁹³ Stenberg, E., Snabb lån med besk eftersmak, DN ekonomi, 2008-02-24.

8. Slutsats

Sedan snabblånen började erbjudas i Sverige har det som vi tidigare nämnt skett flera lagändringar och det har skrivits många rapporter kring snabblåneproblematiken av exempelvis Finansinspektionen. Även om konsumenterna har fått ett bättre skydd vad gäller snabblån menar vi att det ändå finns tydliga brister och ett behov av ytterligare reglering på området.

Lagstiftningen gällande snabblån är till viss del effektiv, men den är ännu inte att anse som tillräcklig enligt vår uppfattning. Den största kvarstående problematiken gäller bristande kreditprövningar samt fortsatt lockande marknadsföring. Flera förslag om strängare lagstiftning rörande krediterna förväntas utredas nu under året 2017 och vår förhoppning är att det redan under det nästkommande året 2018 införs fler bestämmelser på området som verkar både direkt och indirekt gynnande för konsumenterna.

Privatlånen som erbjuds hos de stora bankerna är inte tillgängliga för samtliga konsumenter, kraven som ställs upp menar vi är svårare att uppnå och bankerna tar inte några större risker när det gäller utlåning. Snabblåneföretagen ställer lägre krav och riktar sig till den del av befolkningen som inte når upp till kraven för privatlån hos de stora bankerna. Vi menar dock att privatlån och snabblån är två skilda tjänster för samma grundläggande syfte, nämligen att låna pengar för att införskaffa något som troligtvis inte ryms inom kredittagarens ekonomi.

Snabblånen är långt mer kostsamma och detta menar vi reflekterar att snabblåneföretagen tar en större risk. Till exempel lånar dessa som vi nämnt i regel ut till en individ som har betalningsanmärkningar. En betalningsanmärkning menar vi är en indikation på att individen inte är fullt kapabel att handha sin ekonomi, även om dennes inkomst väl täcker den löpande ekonomin. Det sistnämnda menar vi också är anledningen till att en kreditprövning borde resultera i att en låneansökan där individen har betalningsanmärkningar i regel borde avslås.

Utifrån det material vi tagit del av under arbetets gång kan vi dra slutsatsen att de personer som oftast tar snabblån dels är utsatta personer med ekonomiska svårigheter, som exempelvis sjukskrivna eller arbetslösa individer och dels är lättsinniga personer som impulsmässigt ingår låneavtal utan att vara medvetna om dess konsekvenser.

Därtill kan snabblån enligt vår mening vara direkt skadliga när de beviljas allt för lättvindigt till vissa personer. Enkelheten med att ansöka och bli beviljad ett snabblån anser vi kan leda till ett missbruk för en del personer. När en konsument lever utöver sina egentliga tillgångar så skapas en livsstil som de facto inte skulle kunna upprätthållas utan krediterna. Det blir för dessa personer en ständig jakt på krediter för att genom dessa kunna vidmakthålla sin levnadsstandard. Många lockas också av snabblånen marknadsföring som ofta ger intrycket av snabb lycka med hjälp av snabba pengar, impulsmässigt skickas en ansökan iväg, utan att konsumenten tagit reda på riskerna med krediten.

Har någon å andra sidan ett missbruk sedan tidigare, till exempel ett spelmissbruk eller ett shoppingmissbruk kan troligtvis även en sådan situation förvärras då möjligheten att enkelt ta ett snabblån finns. Vi anser att den lagstiftning som finns bör ses över och skärpas för att skydda personer i en redan svår situation men också avvärja att andra hamnar där en första gång.

När det kommer till kreditprövningen anser vi att det krävs tydligare riktlinjer i lagen gällande hur denna ska göras. Detta vore enligt vår mening dels bra för företagen så de får veta vad som krävs av dem men också för konsumenternas skydd, samt för Konsumentverket som då lättare skulle kunna ingripa när regeln åsidosätts om den är mer preciserad. Konsumentkreditlagen är emellertid baserad på konsumentkreditdirektivet som är ett fullharmoniseringsdirektiv, vilket gör att de harmoniserande bestämmelser som finns i direktivet ska återfinnas i den nationella lagstiftningen och får inte vara strängare än vad som

anges i direktivet.¹⁹⁴ Ett förtydligande i lagen för att uppnå syftet med bestämmelsen torde dock vara motiverat.

8.1 Samband mellan snabbblån och överskudsättning

Vi kan utifrån det material vi bearbetat under uppsatsarbetets gång dra slutsatsen att det till viss del föreligger ett samband mellan snabbblån och överskudsättning. Bara genom att ta del av Kronofogdens statistik angående skuldsättning på grund av snabbblån kan vi begripa att en del av de individer som tar de dyra krediterna har ekonomiska svårigheter sedan tidigare och kan därav inte prestera vid återbetalning. Vi kan inte med säkerhet säga att det endast är snabbblånen som fört in individen i överskudsättning, men snabbblån kan enligt vår uppfattning ofta vara en bidragande orsak och därtill kunna vara den sista rättshandlingen som gör överskudsattheten till ett faktum.

Det kan förmodligen resoneras en hel del kring huruvida ett snabbblån, avseende en mindre summa, kan leda till att konsumenter överskudsätter sig. Vi är dock av den uppfattningen att i de fall en konsument måste ta ett lån för att ha råd med sitt leverne en månad så finns knappast de ekonomiska förutsättningarna som krävs för att betala fasta och löpande kostnader. Att konsumenten därtill skulle ha råd att betala tillbaka såväl lånet som de tillhörande höga avgifterna inom en kort period anser vi ytterst osäkert. Om en individ har ekonomiska svårigheter på grund av yttre omständigheter kan många gånger dyra snabbblån vara enda sättet för individen att tillförska sig mer pengar. Vår slutsats blir således att på grund av möjligheten till beviljade snabbblån trots ekonomiska svårigheter så ökar risken för att människor överskudsätter sig, och detta oavsett lånat pengabelopp.

Enligt vår mening gynnas ingen som har ekonomiska svårigheter av att få ta dyra och oförmånliga snabbblån, bortsett från i de specifika fall då lånet är enda utvägen för att få rätsida på ekonomin.

8.2 De lege ferenda

Vi anser att förslaget om att kreditgivare inte ska få ta hjälp av Kronofogden för att driva in sin fordran, i de fall de brustit vid sin kreditprövning, borde genomföras.¹⁹⁵ Vi är av uppfattningen att det skulle kunna vara mer effektivt att hindra kreditgivaren att få hjälp med indrivningen än att denne åläggs sanktionsavgifter. Detta då sanktionsavgiften förvisso innebär en oönskad kostnad, men ändå att kreditgivaren troligtvis tjänar stora pengar på de räntor och avgifter som betalas in. Därför menar vi att om hjälpen till indrivning begränsas borde detta motivera kreditgivarna att genomföra kreditprövningar på ett mer ingående sätt, då riskerna annars ökar att tappa intäkter och även investeringar i form av utlånade pengar skulle gå förlorade. Som näringsidkare har kreditgivaren ett vinstsyfte och inom den bransch och just vad gäller målgruppen, menar vi att snabbblån är en högriskverksamhet. Kreditgivaren väljer troligtvis att ta större risker med vetskapen om att Kronofogden fungerar som ett skyddsnät. Att begränsa företagets möjlighet att ta hjälp av Kronofogden i de fall de inte skött kreditprövningen, torde därför vara ett bra sätt att motivera företagen att vara noga med att kreditprövningen är tillräcklig i sin omfattning.

Därtill skulle dock en alternativ sanktion enligt vår mening kunna vara att kreditgivaren vid bristande kreditprövning inte har rätt att ta ut räntor och avgifter. Enligt vår uppfattning skulle detta liksom nyss nämnda vara ett verkningsfullt sätt att få kreditgivaren motiverad att

---

¹⁹⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG.

¹⁹⁵ 2016/17:2455.

göra kreditprövningen på ett tillfredsställande sätt. Att riskera att förlora intäkter är en hög risk för en näringsidkare. De företag som ändå väljer att inte göra kreditprövningen i den omfattning som krävs, skulle enligt vår mening med tiden försvinna från marknaden, i den mån tillsynen sker på så sätt som förväntas enligt lag.

Vidare ska det vara olagligt att ta ut ockerränta i Sverige, men snabblåneföretag tillåts tillsynes ändå göra det. Detta finner vi märkligt och anser därmed att det krävs en ändring i befintliga ockerparagrafer så att dessa alltid ska kunna tillämpas i de situationer då snabblåneföretagen handlar otillbörligt vid sin kreditgivning.

Idag är det som vi tidigare nämnt svårt att tillämpa ockerparagraferna vid snabblån. Detta beror bland annat på att snabblåneavtalen oftast ingås via internet eller sms, vilket gör att parterna aldrig möts. Genom detta blir det svårt att bevisa kreditgivarens utnyttjande, då denne inte lika lätt kan bilda sig en sådan detaljerad uppfattning om kredittagaren som krävs för att det ska kunna utgöra ocker. Vi anser därav att ockerparagraferna är ålderdomliga då dessa inte är anpassade efter dagens tekniska samhälle. I dag menar vi att de flesta tjänster kan tecknas via internet och därför upplever vi det orimligt att lagen inte anpassats till digitaliseringen.

Alternativt skulle en helt ny ockerparagraf behöva tas fram, specifikt utformad för just snabblån och dess särskilda omständigheter. Vi har under vårt arbete med uppsatsen bildat oss uppfattningen att kreditgivare på snabblåne marknaden många gånger medvetet kör med fula och lockande försäljningsknep. Detta beror förmodligen till viss del på hög konkurrens på marknaden då det finns otaliga aktörer som erbjuder dessa typer av krediter, men också på grund av kreditgivarnas vetskap om att konsumenter som är villiga att ta del av deras erbjudanden många gånger tillhör samhällsgrupper som är desperata efter pengar eller obetänksamma och därav lättövertalade och lättlurade.

För att kunna uppnå den bästa effekten av en ny ockerlag bör den enligt vår mening därför konstrueras utifrån våra nedan anförda punkter:

- Vid snabblån ska det finnas klara och tydliga riktlinjer över vilka räntebelopp som får tas ut på mindre belopp under kortare lånetider samt var gränsen till ockerränta går,
- i bestämmelsen ska uttryckligen stå att konsumenter som uppenbart sitter i ekonomiskt trångmål inte ska beviljas krediter, då det är att anse som att kreditgivarna utnyttjar konsumentens beroendeställning gentemot dem,
- även i de fall då en konsument ingått kreditavtal som följd av lättsinne och detta är uppenbart ska kreditgivaren anses ha utnyttjat konsumentens beroendeställning, och
- kreditgivare inom snabblånebranschen som döms för ocker ska dels förbjudas att fortsätta bedriva den aktuella verksamheten samt dels att starta nytt kreditföretag inom branschen.

Om en ny ockerparagraf skulle skapas och vinna laga kraft skulle det kunna leda till prejudicerande domar där domstolen dömer kreditgivare för ocker med påföljden att avveckla verksamheten. Effekten av domarna skulle i sin tur leda till att snabblåne marknaden rensas från oseriösa kreditgivare, genom att verka avskräckande för andra kreditgivare att bedriva sin verksamhet på ett otillbörligt sätt.

Enligt vår mening borde ockerparagraferna vara lättare att tillämpa på kreditavtal där bland annat utnyttjande av beroendeställning, trångmål och lättsinne förekommit. Om ockerparagrafen vore enklare att tillämpa på dessa fall skulle det förmodligen avskräcka kreditgivare att låna ut pengar till dessa utsatta konsumentgrupper och på så sätt minska risken för att personerna blir än mer skuldsatta samt avvärja onödiga impulsköp. På grund av att konsumenter med exempelvis en betalningsanmärkning ofta inte har något annat alternativ än snabblån för att få en kredit menar vi att dessa hamnar i en beroendeställning i förhållande till kreditgivaren.

Vidare förväntas konsumenter idag klara av att göra komplicerade ekonomiska val på egen hand. Det saknas ofta information som på ett lättillgängligt sätt informerar konsumenten om vad olika val av lån kan medföra för risker. Det här kunskapsunderläget drar kreditgivarna således nytta av enligt vår mening. Vi anser därför att det är viktig att höja kunskapsnivån hos konsumenterna särskilt vad gäller snabblån. Med mer kunskap har konsumenterna större möjligheter att ta mer insiktsfulla beslut och ansvar för sin egen ekonomi. Dagens informationsskyldighet uppfattar vi som otillräcklig och egentligen endast som en del av kreditgivarnas marknadsföring av de egna krediterna. Vi skulle, som vi tidigare föreslagit, istället önska en informationsskyldighet med tydliga standardiserade varningar avseende förhöjd risk för skuldsättning och de negativa hälsoeffekter som kan bli följden av högkostnadskrediter.

Ett stort individuellt konsumentansvar fritar dock inte samhället helt från ansvar, utan vi menar att samhället ska se till att skapa goda förutsättningar för individen att kunna fatta klokare beslut genom rättssäker tillämpning av lagstiftningen och lättbegriplig information. Det yttersta ansvaret för den privata skuldsättningen vilar ju till sist på individen, även om kreditgivaren har ett stort ansvar för hur utlåningen går till.

Därtill skulle vi naturligtvis vilja se att snabblån till hutlösa räntor helt försvann från marknaden, och vi önskar således att regeringen får igenom sitt förslag angående räntetak på snabblån, så att oskäligt höga räntor därmed blir förbjudna.

9. Avslutande reflektioner

Under arbetets gång har vi tagit del av ändringar som genomförts och förslag som just nu behandlas. Utifrån detta har vi tydligt kunnat se att lagstiftaren på olika sätt försöker ställa upp sanktioner och begränsningar för kreditgivarna, i syfte att de redan existerande bestämmelserna som ska skydda konsumenterna ska följas. Vi menar att detta är bra och att klara förbättringar har skett vad gäller regleringen de senaste åren, dock reagerar vi på det faktum att inga större ansatser tycks göras för att faktiskt förtydliga kraven på exempelvis hur en kreditprövning ska göras. Vad blir effekterna av att ställa upp en mängd sanktioner, när dessa baseras på en bestämmelse som inte är klar och tydlig vad gäller hur den ska följas? Är det rimligt att förvänta sig att detta bjuder in till en positiv utveckling av marknaden? Är det alltid att kreditgivarna är oseriösa som är det största problemet eller är det kanske otydligheten i lagstiftningen som sätter käppar i hjulen?

Problematiken kring att bestämmelsen är otydlig menar vi tydligt framgår i H&M-fallet, otydligheten medför en svårighet för Konsumentverket att faktiskt använda sanktionerna mot företagen. I fallet påvisar kammarrätten att grunden för åtgärden måste vara tydlig. Det är lätt att förstå att ett sådant kriterium finns, för att undvika subjektiva och godtyckliga bedömningar. Härtill är det alltså Konsumentverket som ska bevisa den tydliga grunden för sanktionen. Det torde vara svårt att tydligt påvisa varför inte kreditprövningen är tillräcklig, eftersom det inte finns några direkta riktlinjer avseende vad tillräckliga uppgifter är, bortsett från Konsumentverkets och Finansinspektionens allmänna råd. Genom H&M-fallet kan ifrågasättas huruvida den lagändring som skedde 2014, avseende skärpta möjligheter för tillsynsmyndigheterna att påföra påtagligare sanktioner, fyller så stor funktion om bevisbördan för myndigheten är orimlig och svår att uppnå.

Kreditgivarnas vinstintresse ställs enligt vår mening mot kredittagarnas desperation efter pengar och därigenom ökar risken för överskuldssättning hos kredittagaren. Företag som inte agerar i enlighet med lagstiftningen finner vi oseriösa. Att utnyttja en konsument som befinner sig i en beroendeställning i förhållande till kreditgivaren genom att erbjuda lån med skyhöga räntor anser vi vara rena ockret. Vi finner det märkligt att lagstiftaren inte redan satt stopp för dessa höga räntor, sett till att det är elva år sedan snabblårens inträde i Sverige.

Samtidigt som kreditgivningsbolagen inkasserar stora vinster, menar vi att åtskilliga personer kan riskera att på grund av skulder få en försämrad livssituation. Vi menar att för de som hamnar hos Kronofogden begränsas livet på många sätt till följd av den betalningsanmärkning som individen därigenom åläggs. Mobilabonnemang, köp på kredit och hyreskontrakt blir som följd av betalningsanmärkningen svårare att bli godkända som avtalspart för. En annan aspekt är begränsningar i det sociala livet, dels på grund av ekonomin men också på grund av fördomar som förekommer i samhället.

Många snabblåneföretag har dock tillsynes en högre åldersgräns än andra privatlåneföretag, vilka i regel har en åldersgräns på 18 år. Som exempel har som vi tidigare nämnt snabblånegivaren Ferratum en åldersgräns på 21 år. På grund av vår uppsats begränsade omfattning har vi valt att inte närmare utreda vad eventuella åldersgränser för snabblån har för effekter, men vi kan utifrån vår utredda problematik runt snabblån uppfatta det positivt med högre än 18 års åldersgräns vid högkostnadskrediter. Att snabblånegivare väljer att ställa upp en högre åldersgräns torde till viss del väga upp och kompensera att samma kreditgivare ställer upp lägre krav avseende andra villkor i jämförelse med de stora bankerna.

Därtill vill vi poängtera att trots de riskfaktorer som snabblån enligt vår mening är förknippade med kan det, i enskilda fall, finnas fördelar med låneformen. Som exempel kan följande anföras; en person har varit arbetslös en längre tid och på grund av detta försatts i ekonomiskt trångmål. Personen blir sedan erbjuden ett arbete som kräver att denne har en bil,

vilket blir problematiskt då individens ekonomi således inte tillåter ett bilköp. Ett lån blir följaktligen enda alternativet till finansiering av köpet. Då individen mest troligt skulle nekas lån hos en storbank på grund av sin ekonomiska sits, skulle möjligheten för individen att ta ett snabblån bli en fördel. I situationer liknande exemplet ovan, så kommer snabblånet medföra att bilköpet kan genomföras, vilket i sin tur leder till att individen kan börja jobba och därigenom få en inkomst. Snabblånet kan snabbt betalas av och individen kan genom den nya inkomsten generera en bättre ekonomisk situation.

Enligt vår mening tyder mycket på att snabblånemarknaden, trots den hårda kritiken, kommer fortsätta växa och utvecklas dels tack vare sina trogna kunder och dels på grund av att samhället fortsätter att utvecklas som ett konsumtionssamhälle. Vidare menar vi att konsumenters inställning till lån även förändrats de senaste åren. Att ta ett lån är inte lika betydande och avancerat som förr utan kan idag tas snabbt och hur och när som helst, vilket i sig inte alltid är positivt.

Källförteckning

Offentligt tryck

Propositioner

Prop. 2009/10:242 Ny konsumentkreditlag

Prop. 2013/14:107 Viss kreditgivning till konsumenter

Prop. 2013/14:34 Sanktionsavgift vid bristande kreditprövningar

Prop. 2015/16:85 Ett effektivare förbud vid bristande kreditprövning

Statens offentliga utredningar

SOU 2013:78 Överskuldssättning i creditsamhället?

SOU 2016:68 Stärkt konsumentskydd på marknaden för högkostnadskrediter

SOU 2017:30 snabblån vid spelmissbruk

Civilutskottets betänkande

2016/17:CU12 Konsumenträtt

Motioner

2016/17:2455 Krafttag mot oseriösa kreditbolag

EU-direktiv

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG

Praxis

Avgöranden från Högsta domstolen

NJA 1942 s. 403

NJA 1995 s. 430

NJA 1996 s. 3

NJA 1999 s. 304

NJA 2013 s. 1130

Hovrättsavgöranden

Hovrätten för västra Sverige, dom 2016-11-22, B 2122-16

Kammarrättsavgöranden

Kammarrätten i Göteborg, dom 2016-10-19, Mål nr 529-16

Marknadsdomstolens avgöranden

MD 2007:17

MD 2010:30

Avgöranden från EU-domstolen

Domstolens dom av den 18 december 2014, CA Consumer Finance mot Ingrid Bakkaus m.fl., C-449/13, ECLI:EU:C:2014:2464

Litteratur

Böcker

Alexius Borgström, Katarina, Hollander, Anna, *Forskningsmetoder i socialt arbete; Rättsvetenskapliga metoder*, Studentlitteratur, Lund, 2005.

Becker, Bo, Becker, Torbjörn, Bos, Marieke, Englund, Peter, Wissén, Pehr, *Konjunkturrådets rapport 2015; Den svenska skulden*, SNS Förlag, Stockholm, 2015.

Grobgeld, Lennart, Norin, Anders, *Konsumenträtt*, upplaga 15, Norstedts Juridik, Stockholm, 2013.

Johansson, Susanne, Wärnsund, Sven-Olof, *God kreditgivningssed i konsumentförhållanden*, Iustus förlag, Uppsala, 1998.

Korling, Fredric, Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*, Studentlitteratur, Lund, 2013.

Peczenik, Aleksander, *Juridikens teori och metod*, Norstedts juridik, Stockholm, 1995.

Ramberg, Christina, Ramberg, Jan, *Allmän avtalsrätt*, upplaga 10, Wolters Kluwer, Stockholm, 2016.

Sandvall, Lisbeth, *Överskudsättningens ansikten; En studie av vägar in i och ut ur ekonomiska svårigheter*, Diss. Växjö Linnéuniversitetet, 2011.

Svanberg, Jan, *Rättssociologi – en introduktion*, Studentlitteratur, Lund, 2008.

Artiklar

Peczenik, Aleksander, *Juridikens allmänna läror*, SvJT 2005 s. 249-272.

Internetkällor

Artiklar

Carlsson, Mattias, *Bolagen som lockat 68 738 i skuldfällan*, DN ekonomi, 2013-04-29, <http://www.dn.se/ekonomi/bolagen-som-lockat-68738-i-skuldfallan/> (hämtad 2017-05-02).

Eriksson, Hasse, *Tuffare krav för sms-låneföretag*, DN Ekonomi, 2016-06-16, <http://www.dn.se/ekonomi/tuffare-krav-for-sms-laneforetag/> (hämtad 2017-04-21).

Grauers, Karl, *Ockerlagar biter inte på SMS-låneföretag*, ETC, 2014-10-14, <http://www.etc.se/inrikes/ockerlagar-biter-inte-pa-sms-laneforetag> (hämtad 2017-04-26).

Pettersson, Lena, *Riskfritt att låna ut pengar till extremränta*, SVT Nyheter, 2012-09-05, <https://www.svt.se/nyheter/ekonomi/trots-skyhoga-rantor-ockerlag-anvands-inte> (hämtad 2017-04-18).

Sjödell, Mikael, *Linnea fick snabbblån trots för låg inkomst*, SR, 2015-02-12, <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikeI=6091214> (hämtad 2017-04-12).

Stenberg, Ewa, Snabblån med besk eftersmak, DN ekonomi, 2008-02-24, <http://www.dn.se/ekonomi/snabblan-med-besk-eftersmak/> (hämtad 2017-04-29).

TT, Regeringen överväger rätetak på snabblån, Di, 2016-08-15, <http://www.di.se/artiklar/2016/8/15/regeringen-overvager-rantetak-pa-snabblan/> (hämtad 2017-04-13).

TT, Så ska regeringen få bukt med snabblånen, SvD, 2016-10-12, <https://www.svd.se/forslag-rantetak-for-snabblan> (hämtad 2017-05-03).

Wigerström, Ebba, Allt fler är svårt skuldsatta - "har ett högt pris både för den enskilde och samhället", 2015-06-30, <http://www.dagensjuridik.se/2015/06/allt-fler-ar-svart-skuldsatta-har-ett-hogt-pris-bade-den-enskilde-och-samhallet-0> (hämtad 2017-04-14).

Wigerström, Ebba, Extrem risk för ohälsa och dödlighet bland människor med skuldsanering - ny forskning, DJ, 2014-10-14, <http://www.dagensjuridik.se/2014/10/extrem-risk-ohalsa-och-dodlighet-bland-manniskor-med-skuldsanering-ny-forskning> (hämtad 2017-04-16).

Wetterqvist, Anna, Lag om rätetak och riskinformation ut på remiss - "för snäva marginaler idag", DJ, 2016-10-25, <http://www.dagensjuridik.se/2016/10/lag-om-rantetak-och-riskinformation-ut-pa-remiss-snava-marginaler-idag> (hämtad 2017-04-19).

Myndighetspublikationer

Finansinspektionens allmänna råd om krediter i konsumentförhållanden, FFFS 2014:11, <http://www.fi.se/contentassets/6ea00c5fd15b40cc82dea27f90c6dfa2/fs1411.pdf> (hämtad 2017-04-04).

Konsumentverkets allmänna råd om konsumentkrediter, KOVFS 2011:1, <http://www.konsumentverket.se/globalassets/publikationer/produkter-och-tjanster/finansiella-tjanster/kovfs-2011-01-allmanna-rad-konsumentkrediter-v3--konsumentverket.pdf> (hämtad 2017-04-04).

Rapporter och studier

Centrum för konsumtionsvetenskap, Konsumtionsrapporten: 2016, http://www.gu.se/infoglueCalendar/digitalAssets/70124323762_BifogadFil_Konsumtionsrapporten%202016.pdf (hämtad 2017-04-27).

Finansinspektionen, Konsumentskyddet på finansmarknaden, 2014-05-15, http://www.fi.se/contentassets/ef2b0d4db38c4d7a9439aa4608b27909/konsrapp_2014ny2.pdf (hämtad 2017-04-20).

Finansinspektionen, Tillsyn och registrering, 2011, http://www.fi.se/contentassets/29bf4f85c2c546198c0fc3dc62378aa1/tillsyn_registrering_110407.pdf (hämtad 2017-04-27).

Justitiedepartementet, Ett effektivare förbud vid bristande kreditprovning, Ds 2015:24, <http://www.regeringen.se/49b748/contentassets/c8744c6fe7aa48e1bbe448f579ecb712/ett-effektivare-forbud-vid-bristande-kreditprovning-ds-201524> (hämtad 2017-04-26).

Justitiedepartementet, Regeringen, En mer ansvarsfull marknad för konsumentkrediter, Dir. 2015:43, <http://www.regeringen.se/rattsdokument/kommittedirektiv/2015/04/dir.-201543/> (hämtad 2017-04-26).

Konsumentverket, Rapport 2014:12; Är skuldsanering rehabiliterande?, 2014, <http://www.konsumentverket.se/globalassets/publikationer/produkter-och-tjanster/bus-och-kvl/rapport-2014-12-ar-skuldsanering-rehabiliterande-konsumentverket.pdf> (hämtad 2017-04-27).

Konsumentverket, Rapport 2014:16; Överskuldsättning och ohälsa, 2014, <http://www.konsumentverket.se/globalassets/publikationer/produkter-och-tjanster/bus-och-kvl/rapport-2014-16-overskuldsattning-och-ohalsa-konsumentverket.pdf> (hämtad 2017-04-27).

Kronofogdemyndigheten, Alla vill göra rätt för sig; Överskuldsättningens orsaker och konsekvenser, 2008, <https://www.kronofogden.se/download/18.e395c37136463f43968000569/1371144361397/Overskuldsattningens+orsaker+och+konsekvenser.pdf> (hämtad 2017-04-15).

Kronofogdemyndigheten, Obetalda snabblån, halvårsrapport 1:2014, https://www.kronofogden.se/download/18.73c55da914b3fa1855af72/1423130246019/obetald_a_snabblan_forsta_halvaret_2014.pdf (hämtad 2017-04-10).

Kronofogdemyndigheten, SMS-lån; En kartläggning av unga vuxnas erfarenheter, KFM rapport 2007:2, https://www.kronofogden.se/download/18.44812de6133c5768d6780007932/1371144370145/smslan_2007_2.pdf (hämtad 2017-04-07).

Sveriges konsumenter, Att kränga krediter till utsatta – en studie om snabblån, 2009, <http://www.sverigeskonsumenter.se/Documents/Projekt/Projekt.sms.09.pdf> (hämtad 2017-04-25).

Vision, Sjukskrivningarna kostar välfärden miljarder, 2016, <http://mb.cision.com/Public/1167/2107525/be5eb686caa873d0.pdf> (hämtad 2017-04-15).

Östling, Robert, Beteendekonomi och konsumentpolitik, Integrations- och jämställdhetsdepartementet, 2009-03-11, <http://www.regeringen.se/49b710/contentassets/90825d3f4a094098ace39ae7b7fec84/rapport-beteendekonomi-och-konsumentpolitik> (hämtad 2017-04-16).

Övrigt material

Allmänna reklamationsnämnden, Om ARN, <http://www.arn.se/om-arn/> (hämtad 2017-04-15).

Bluestep, Hur kan Bluestep säga ja när andra långivare säger nej? <https://www.bluestep.se/vi-berattar/fragor-och-svar/content/lana/allmant-om-lan/hur-kan-bluestep-saga-ja-nar-andra-langivare-sager-nej> (hämtad 2017-04-11).

Bluestep, Om privatlån, <https://www.bluestep.se/lana/privatlan/content/privatlan> (hämtad 2017-04-11).

Cashbuddy, Om våra lån, <https://www.cashbuddy.se/Om-vara-lan/#item1> (hämtad 2017-04-11).

Easycredit, Så går det till, <https://www.easycredit.se/sa-gar-det-till/> (hämtad 2017-04-11).

Ferratum, Effektiv ränta, <https://www.ferratum.se/effektivranta> (hämtad 2017-04-17).

Ferratum, Låna pengar snabbt, <https://www.ferratum.se/> (hämtad 2017-04-17).

Ferratum, Snabblån, [https://www.ferratum.se/snabblån](https://www.ferratum.se/snabblan) (hämtad 2017-04-11).

Finansinspektionen, Om Finansinspektionen, <http://www.fi.se/sv/om-fi/> (hämtad 2017-04-15).

Finansinspektionen, Konsumentskydd, <http://www.fi.se/sv/konsumentskydd/> (hämtad 2017-04-06).

Folkhälsomyndigheten, Märkning av cigaretter, rulltobak och tobak för vattenpipa, 2016-07-05, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/alkohol-narkotika-dopning-tobak-och-spel-andts/tobak/tobaksreglering/tillverkning-och-import-av-tobaksvaror/markning-av-cigaretter-rulltobak-och-tobak-for-vattenpipa/> (hämtad 2017-04-22).

Klefbom, Jenny, Missbruk och beroende, Psykologiguiden, 2009-04-29, <http://www.psykologiguiden.se/rad-och-fakta/symtom-och-besvar/psykisk-ohalsa/beroende-och-missbruk> (hämtad 2017-04-28).

Konsumentkreditföretagen, Om S.K.E.F, <http://konsumentkreditforetagen.se/om-oss/> (hämtad 2017-04-21).

Konsumentkreditföretagen, Våra krediter, <http://konsumentkreditforetagen.se/konsumentkrediter/vara-krediter/> (hämtad 2017-04-21).

Konsumentverket, Förhandsinformation vid kreditgivning, 2016-11-14, <http://www.konsumentverket.se/for-foretag/regler-per-omradebransch/finansiella-tjanster/krediter/forhandsinformation-vid-kreditgivning/> (hämtad 2017-04-06).

Konsumentverket, KO har ordet: Mer muskler till konsumentverket, 2016-06-28, <https://www.konsumentverket.se/aktuella-konsumentproblem/ko-har-ordet/2016/ko-har-ordet-mer-muskler-till-konsumentverket/> (hämtad 2017-04-25).

Konsumentverket, KO har ordet: Oroväckande domar om kreditprovning, 2016-10-21, <http://www.konsumentverket.se/aktuella-konsumentproblem/ko-har-ordet/2016/ko-har-ordet-orovackande-domar-om-kreditprovning/> (hämtad 2017-04-26).

Konsumentverket, Konsumentkreditlagen, 2016-04-27, <http://www.hallakonsument.se/klaga-angra-eller-anmala/vad-lagen-sager/konsumentkreditlagen/> (hämtad 2017-04-05).

Konsumentverket, Varningar för bristande kreditprovning, <http://www.konsumentverket.se/aktuella-konsumentproblem/mal-domar-och-forelagganden2/varningar-for-bristande-kreditprovning/> (hämtad 2017-04-20).

Konsumentverket, Överskudsättning, <http://www.konsumentverket.se/aktuella-konsumentproblem/temaomraden/overskudsattning/> (hämtad 2017-04-27).

Kronofogdemyndigheten, Betalningsföreläggande, <https://www.kronofogden.se/Betalningsforelaggande3.html> (hämtad 2017-04-10).

Kronofogdemyndigheten, Betalningsanmärkning, <https://www.kronofogden.se/Betalningsanmarkning2.html> (hämtad 2017-04-10).

Kronofogdemyndigheten, Snabblån, <https://www.kronofogden.se/statistiksnabblan.html> (hämtad 2017-04-07).

Leasy, Låna pengar, https://cashloan.leasy.se/?cid=af_211103010100 (hämtad 2017-05-01).

Lånbutiken, Sms lån och snabblån, https://www.lanbutiken.se/?utm_source=adtraction&cn=at.session_1046550282&cv=aCe5IAAj1akaptUYTQZtsQ1MGQeziVUHUR8Obat%2BvMtYZoIS4XFFi9WNppoANGB&cma=30 (hämtad 2017-04-30).

Nationalencyklopedin, SMS-lån, 2017, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/sms-lan> (hämtad 2017-04-06).

Nordea, Privat, <https://www.nordea.se/privat/lan/lan-krediter/privatlan.html> (hämtad 2017-04-17).

SBAB, Privatlån, https://www.sbab.se/1/privat/ana/privatlan/privatlan_-_sa_funkar_det.htm#/berakna_manadskostnad (hämtad 2017-04-17).

Swedbank, Privatlån, <https://www.swedbank.se/privat/privatlan-och-krediter/> (hämtad 2017-04-17).

Tobaksfakta, Svensk tobakspolitik under hundra år, 2011-03-16, <http://www.tobaksfakta.se/svensk-tobakspolitik-under-hundra-ar/> (hämtad 2017-05-03).

Bilaga 1

noreply.kundcenter@swedbank.se
ti 04-18, 11:59
Du

Svara

Hej!

Tack för ditt mejl.

En effektiv ränta beräknas utifrån kreditbelopp, ränta, uppläggningskostnader samt amortering varför vi inte kan besvara din fråga. Du är välkommen att göra en låneansökan.

Med vänlig hälsning

Swedbank AB

On 2017-04-14 11:21, amanda-karlsson@live.se wrote:>

Field

	Value
email_formsender	amanda-karlsson@live.se
Område	124714
E-postadress	amanda-karlsson@live.se
Ämne	Effektiv ränta
Meddelande	Hej! Jag skulle vilja veta hur mycket den effektiva räntan kan bli för ett privatlån hos er där er kreditränta uppgår till 3,68 respektive 13 %? Alltså hur mycket den effektiva räntan kan bli som minst respektive som mest hos er när det gäller privatlån. Vänliga hälsningar, Amanda Karlsson

Bilaga 2

Jämförelse av snabblån							
Långivare	Lånebelopp	Återbetalningstid	Åldersgräns	Inkomstkrav	Betalningsanmärkningar	Effektiv ränta	Hemsida
Ferratum	500 - 20 000	30 dagar/flexibel	21 år	Deklarerad inkomst	Får finnas(max 6)	172-480%	Ferratum.se
GoodCash.se	5 000 - 30 000	1-5 år	20 - 62 år	Tjänst eller näringsverksamhet	Får finnas(max 9)	Från 29%	Goodcash.se
Cashbuddy	3 000 - 25 000	1-5 år	20 år	Tjänst, näringsverksamhet, akassa eller pension	Får finnas	33,40%	Cashbuddy.se
Easycredit	500 - 20 000	30 dagar - 5 år	18 år för belopp upp till 10 000. 20 år för lån från 11 000	Lånebelopp 500 - 1 000 ingen deklarerad inkomst krävs. Deklarerad inkomst förlånebelopp över 2 000	Får finnas	Ca 116,64 - 3 112,64%	Easycredit.se